

Instrument pretpristupne pomoći (IPA)

Prekogranični program

Hrvatska - Srbija

2007.–2013.

-revidirana verzija iz studenog 2009. godine

[za razdoblje: 2007-2011]

SADRŽAJ

POGLAVLJE I. UVOD I SAŽETAK	4
1.1 Uvod u Program prekogranične suradnje	4
1.2 Programsko područje	4
1.3 Iskustva u prekograničnoj suradnji	5
1.4 Naučene lekcije	7
1.5 Sažetak Zajedničkog programskog procesa	8
1.6 Sažetak predložene Programske strategije	11
POGLAVLJE II. ANALIZA	12
2.1 Pripadajuća i susjedna područja	12
2.2 Opis i analiza pograničnog područja	13
2.2.1 Geografski opis	13
2.2.2 Demografija	14
2.2.3 Nacionalne manjine	15
2.2.4 Prometna infrastruktura	15
2.2.5 Gospodarski opis	16
2.2.6 Ljudski potencijali	19
2.2.7 Okoliš i priroda	20
2.3 SWOT analiza	23
POGLAVLJE III. PROGRAMSKA STRATEGIJA	27
3.1 Opći cilj	27
3.2 Usklađenost s programima EU-a i nacionalnim programima	28
3.3 Usuglašenost s drugim politikama Europske zajednice	31
3.4 Opis prioriteta i mjera	32
3.4.1 Prioritet 1: Održivi društveno-gospodarski razvoj	32
3.4.2 Prioritet 2: Tehnička pomoć	41
3.5 Sažetak prioriteta i mjera	44
3.6 Sažetak pokazatelja	46
3.7 Plan financiranja	48
3.8 Pripadljivost izdataka	50
POGLAVLJE IV. PROVEDBENE ODREDBE	51
4.1 Programske strukture i tijela	51
4.1.1 Operativne strukture (OS) u državama korisnicama	51
4.1.2 Zajednički nadzorni odbor (ZNO)	53
4.1.3 Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT)	54
4.1.4 Uloga Komisije	55
4.2 Postupci za programiranje, odabir i dodjelu sredstava	55
4.2.1 Zajednički strateški projekti	55
4.2.2 Pozivi na dostavu prijedloga projekata	56
4.2.3 Odabir projekata nakon poziva na dostavu prijedloga projekata	57
4.3 Postupci za financiranje i kontrolu	58
4.3.1 Odluka o financiranju i ugovaranje	58
4.3.2 Nacionalno sufinanciranje	58
4.3.3 Upravljanje financiranjem, plaćanja i kontrola	58
4.4 Provedba projekata	59
4.4.1 Projekti	59
4.4.2 Partneri na projektima i njihove uloge u provedbi zajedničkih projekata ...	59
4.5 Praćenje i evaluacija	59
4.5.1 Praćenje na razini projekta	59
4.5.2 Praćenje Programa	60
4.5.3 Evaluacija Programa	60
4.6 Informiranje i promidžba	60
Dodatak 1: Popis osoba uključenih u razvoj Programa	62
Dodatak 2: Stanovništvo i gustoća naseljenosti	65

Dodatak 3: Demografska promjena i dobna struktura.....	66
Dodatak 5: Cestovna infrastruktura.....	67
Dodatak 6: Granični prijelazi	69
Dodatak 7: Ekonomski pokazatelji.....	70
Dodatak 8: Gospodarski sektori	70
Dodatak 9: Zapošljavanje po gospodarskim sektorima	71
Dodatak 10: Mala i srednja poduzeća.....	72
Dodatak 11: Posjetitelji i turisti	72
Dodatak 12: Obrazovanje.....	73
Dodatak 13: Zaposleno i nezaposleno stanovništvo	73
Dodatak 14: Zaštićena područja	75
Dodatak 15: Radni raspored i okvirni iznosi poziva za prijavu projekata u sklopu financiranja iz 2007. i 2008. godine.....	76

KRATICE	
CADSES	Područje središnjeg Jadrana, južnog Podunavlja i jugoistočne Europe
CARDS	Pomoć Europske zajednice u obnovi, razvoju i stabilizaciji
CBC	Prekogranična suradnja
CFCU	Središnja jedinica za financiranje i ugovaranje
SDURF (CODEF)	Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske unije (Hrvatska)
DTD	Kanal Dunav-Tisa-Dunav
EC	Europska komisija
EPOP	Operativni program za zaštitu okoliša (Hrvatska)
ERDF	Europski fond za regionalni razvoj
EU	Europska unija
FLP	Funkcionalni vodeći partner
BDP (GDP)	Bruto domaći proizvod
GNI	Bruto nacionalni prihod
GVA	Bruto dodana vrijednost
HROP	Operativni program za ljudske potencijale (Hrvatska)
Ha	Hektari
ICT	Informacijska i komunikacijska tehnologija
IMWG	Međuministarska radna skupina (u Hrvatskoj)
IPA	Instrument za pomoć u pretprijetnom razdoblju
IRDP	Integrirani regionalni plan razvoja Vojvodine
JDT	Zajednički tim za izradu nacrtu
ZNO (JMC)	Zajednički nadzorni odbor
MF	Ministarstvo financija
MMTPR (MSTTD)	Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka (Hrvatska)

NDO (NAO)	Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje
NAPZ (NEAP)	Nacionalni akcijski plan zapošljavanja (Srbija)
NSZO (NES)	Nacionalna strategija zaštite okoliša (Srbija)
NVO (NGO)	Nevladine organizacije
NIPAK (NIPAC)	Nacionalni koordinator IPA-e
NLB	Nacionalni glavni korisnik
NUTS	Nomenklatura teritorijalnih statističkih jedinica
Phare	Pomoć Poljskoj i Mađarskoj u rekonstrukciji gospodarstva
Q&A	Pitanja i odgovori
R&D	Istraživanje i razvoj
RCOP	Operativni program za regionalnu konkurentnost (Hrvatska)
ROP	Regionalni operativni program
SMEs	Mala i srednja poduzeća
SWOT	Prednosti, slabosti, mogućnosti i prijetnje
TA	Tehnička pomoć
UNEP	Program Ujedinjenih naroda za okoliš
UNOPS	Ured Ujedinjenih naroda za potporu programima

POGLAVLJE I. UVOD I SAŽETAK

1.1 Uvod u Program prekogranične suradnje

Ovim se dokumentom opisuje program prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije koji će se provoditi tijekom razdoblja od 2007. do 2013. godine. Ovaj strateški dokument temeljen je na zajedničkom planiranju hrvatske i srbijanske strane. Program podržava II. komponenta (prekogranična suradnja) *Instrumenta za pomoć u pretpristupnom razdoblju* EU-a (IPA), pod kojom je dodijeljeno 9 mil. EUR za prvih 5 godina. Povrh toga, dodatnih 1,7 mil. EUR osigurat će države partneri, uglavnom od korisnika programa u pograničnom području.

Programsko područje leži s obje strane Dunava, u sjeveroistočnoj Hrvatskoj (istočna Slavonija) i sjeverozapadnoj Srbiji (zapadna Vojvodina). Iz povijesnih razloga stanovništvo pograničnog područja jedno je od etnički najraznolikijih u Europi. Obje su strane granice, u određenom vremenu u prošlosti, bile dijelom i Otomanskog i Habsburškog carstva te podložne opsežnim migracijama iz okolnih zemalja srednje i istočne Europe. Ratom u 1990-ima prekinute su brojne kulturalne, društvene i poslovne veze preko granice. Otada se te veze polako ponovo ostvaruju, ali još se nisu vratile na svoju prijašnju razinu. Ovaj se program bavi potrebom ponovnog uspostavljanja i jačanja prekograničnih veza, s ciljem promicanja dobrosusjedskih odnosa i održivog gospodarskog i društvenog razvoja pograničnih područja. Gorenavedeno u skladu je s ciljevima komponente IPA-e o prekograničnoj suradnji (članak 86, Provedbena uredba IPA-e).

1.2 Programsko područje

Programsko se područje sastoji od 'prihvatljivih' i 'susjednih' područja, kako su određena u člancima 88. i 97. Provedbene uredbe IPA-e. Koja su to područja odlučeno je na sastanku *Zajedničkog programskog odbora* (vidjeti Poglavlje 1.4), a navedena su tablici ispod.

Područja	Članak 88.	Članak 97.
	Prihvatljivo područje	Susjedno područje
Hrvatska		
Osječko-baranjska županija	Istovjetno području na razini NUTS III	
Vukovarsko-srijemska županija	Istovjetno području na razini NUTS III	
Požeško-slavonska županija		Istovjetno području na razini NUTS III
Brodsko-posavska županija		Istovjetno području na razini NUTS III
Srbija		
Sremski okrug	Istovjetno području na razini NUTS III	
Južnobački okrug	Istovjetno području na razini NUTS III	
Zapadnobački okrug	Istovjetno području na razini NUTS III	
Sjevernobački okrug	Istovjetno području na razini NUTS III	
Mačvanski okrug		Istovjetno području na razini NUTS III

Prihvatljiva područja u Hrvatskoj su županije koje izravno graniče sa Srbijom: Osječko-baranjska i Vukovarsko-srijemska. Srbijanska su prihvatljiva područja 3 pogranična okruga: Sremski, Južnobački i Zapadnobački te Sjevernobački okrug. Sjeverna Bačka nema fizičku granicu s Hrvatskom, ali je uključena kao prihvatljivo područje zbog velike hrvatske nacionalne manjine.

Povrh toga, programsko se područje proteže na 2 hrvatske županije i 1 srbijanski susjedni okrug (vidjeti tablicu iznad). Razlog primjene programa na ova dodatna područja su njihove velike sličnosti sa prihvatljivim područjima u smislu demografskih, gospodarskih i geografskih obilježja. Veze između prihvatljivih i susjednih regija osobito su naglašene vezano uz tradiciju i kulturu, a razlog tome su velike migracije sredinom 1990-ih, nakon rata.

Slika 1 Programsko područje

1.3 Iskustva u prekograničnoj suradnji

Prethodno iskustvo Hrvatske u prekograničnim i transnacionalnim projektima i programima:

Provedeni projekti:

- **CARDS 2001 „Strategija i jačanje kapaciteta za pograničnu suradnju“** (eng. *Strategy and Capacity Building for Border Region Co-operation*), (utvrđivanje budućih projekata na granici sa Srbijom, Crnom Gorom te Bosnom i Hercegovinom)
- **CARDS 2002 „Strategija i jačanje kapaciteta za regionalni razvoj“** (eng. *Strategy and Capacity Building for Regional Development*), (institucionalno uređenje za upravljanje prekograničnom suradnjom)
- **CARDS 2003 „Lokalni razvoj pograničnih regija“** (eng. *Local Border Regional Development*), (shema za dodjelu bespovratnih sredstava sa Slovenijom)
- **CARDS 2003 „Tehnička pomoć u upravljanju EU Programima susjedstva“** (eng. *Technical Assistance to the Neighbourhood Programmes*), **Bosna i Hercegovina**

(Podrška Zajedničkom tehničkom tajništvu za trilateralni program Hrvatske-Slovenije-Mađarske)

Projekti koji se trenutno provode:

- **CARDS 2004 „Jačanje institucija i kapaciteta za prekograničnu suradnju“** (eng. *Institution and Capacity Building for CBC*), (podrška MMTPR-u¹)
- **CARDS 2004 „Suradnja pograničnih regija“** (eng. *Border Region Co-operation*), (shema za dodjelu bespovratnih sredstava s Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Crnom Gorom)
- **Phare 2005 „Jadranska prekogranična suradnja između Hrvatske, Slovenije i Mađarske“** (eng. *Cross-border Cooperation between Croatia, Slovenia and Hungary*) (trilateralna shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **Phare 2005 „Jadranska prekogranična suradnja između Hrvatske i Italije, Phare CBC/INTERREG III A – Novi jadranski program za susjedstvo** (eng. *Adriatic Cross-Border Cooperation between Croatia and Italy, Phare CBC/INTERREG III A – Adriatic New neighbourhood Programme*) (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **Phare 2006 „Jadranska prekogranična suradnja između Hrvatske, Slovenije i Mađarske“** (eng. *Cross-Border Cooperation between Croatia, Slovenia and Hungary*) (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **Phare 2006 „Jadranska prekogranična suradnja između Hrvatske i Italije, Phare CBC/INTERREG III A – Novi jadranski program za susjedstvo** (eng. *Adriatic Cross-Border Cooperation between Croatia and Italy, Phare CBC/INTERREG III A – Adriatic New neighbourhood Programme*) (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **Transnacionalni program za područje središnjeg Jadrana, južnog Podunavlja i jugoistočne Europe** (eng. *Transnational Programme CADSES*), (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)

Prethodno iskustvo Srbije u prekograničnim i transnacionalnim projektima i programima:

Projekti koji se trenutno provode:

- **CARDS 2004 „Jačanje kapaciteta MEOI-a za provedbu EU Programa za susjedstvo“** (izgradnja kapaciteta za MEOI²)
- **CARDS 2004 „Podrška međuregionalnoj suradnji“** (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **CARDS 2004-6 „Prekogranična suradnja Srbija-Mađarska“** (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **CARDS 2004-6 „Prekogranična suradnja Srbija-Rumunjska“** (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **CARDS 2004 „Prekogranična suradnja Srbija-Bugarska“** (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **CARDS/ 2004-6 „Jadranska prekogranična suradnja između Srbije i Italije“** (shema za dodjelu bespovratnih sredstava)
- **Transnacionalni program CADSES.**(shema za dodjelu bespovratnih sredstava)

¹⁵ MMTPR: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka

² MEOI: Ministarstvo za ekonomske odnose s inostranstvom. To je ministarstvo prestalo postojati 16. 5. 2007. pa je jedinica za prekograničnu suradnju premještena u Ministarstvo financija.

Iako obje države imaju iskustva s programima prekogranične suradnje (CBC) koje financira EU s drugim državama, njihovo je iskustvo takve međusobne suradnje ograničeno. Tijekom razdoblja 2004 – 2006. hrvatski i srbijanski partneri sudjeluju samo unutar sheme za dodjelu bespovratnih sredstava „*Suradnja prekograničnih regija sa Srbijom, Crnom Gorom, Bosnom i Hercegovinom*“ (financirana iz sredstava CARDS-a 2004 dodijeljenih Hrvatskoj). Ova se shema za dodjelu financijskih potpora još uvijek procjenjuje i točan broj bespovratnih sredstava koji će biti dodijeljen još uvijek nije poznat. Povrh toga, Jadranski program prekogranične suradnje INTERREG IIIA financirao je 3 projekta (od 36 s hrvatskim korisnicima) koji su uključivali hrvatsko-srbijanska partnerstva, međutim samo jedan od njih ima partnera u programskom području. Dodatnih 23 projekata s hrvatskim i srbijanskim partnerima u procesu je ugovaranja; u samo jednome od njih partner je iz programskog područja.

1.4 Naučene lekcije

Hrvatski dionici prvi su puta imali priliku sudjelovati u prekograničnim projektima 2003.godine unutar programa prekogranične suradnje s Mađarskom, Slovenijom i Italijom. Zahvaljujući tima prvim prekograničnim projektima, hrvatski su partneri stekli znanja i vještine od njihovih prekograničnih partnera te izgradili kapacitete za samostalnu izradu i provedbu projekata prekogranične suradnje u budućnosti.

S uvođenjem Novog partnerstva za susjedstvo 2004 – 2006 povećala su se raspoloživa sredstva za hrvatske partnere i time se također povećao interes mnogih lokalnih dionika duž granica s Mađarskom, Slovenijom i Italijom.

U prvim pozivima na dostavu prijedloga projekata unutar Programa za susjedstvo za Sloveniju, Mađarsku i Hrvatsku i Jadranskog programa za susjedstvo, brojne su se općine i organizacije civilnog društva uspješno uključile u prekograničnu suradnju s njihovim partnerima, dokazujući svoj kapacitet za izradu i provedbu projekata koje financira EU.

U drugom krugu poziva na dostavu prijedloga projekata unutar dva Programa za susjedstvo dostavljen je čak i veći broj prijedloga projekata. Međutim, samo je mali broj prijavi bio zadovoljavajuće kakvoće.

Stoga se može zaključiti da postoje određeni interes i kapaciteti u područjima koja graniče s državama članicama. Te je kapacitete ipak potrebno ojačati, posebno imajući u vidu povećana sredstva raspoloživa unutar programa prekogranične suradnje IPA-e.

S druge pak strane, hrvatski dionici na istočnim granicama (granicama sa državama ne-članicama) imaju vrlo ograničeno iskustvo u prekograničnoj suradnji.

Hrvatske županije koje graniče s BiH, Srbijom i Crnom Gorom imale su prvu priliku prijaviti se za male projekte prekogranične suradnje u drugoj polovici 2006. Očito je iz ovog iskustva da postoji opći manjak znanja i kapaciteta za izradu i upravljanje projektima te da su lokalni dionici imali poteškoća u pronalaženju partnera s druge strane granice.

Može se zaključiti da županije koje graniče sa državama članicama imaju više kapaciteta za i veće znanje o prekograničnoj suradnji od županija koje graniče sa državama ne-članicama, čije je iskustvo još uvijek minimalno ili uopće ne postoji.

Unutar dosadašnjih programa, korisnici projekata uglavnom su se susretali s projektima manje veličine. Relativno veća dodjela potpora, koja će biti dostupna pod programima prekogranične suradnje IPA-e, predstavljat će stvarni izazov za mnoge lokalne dionike čiji je fiskalni kapacitet još uvijek mali.

Što se srbijanskih dionika tiče, uvođenjem novog Partnerstva za susjedstvo 2004 - 2006. osigurana su financijska sredstva za uključivanje srbijanskih partnera u projekte. Zahvaljujući ovoj inicijativi i prvom programu s Mađarskom, srbijanski su partneri stekli znanja i vještine od njihovih prekograničnih partnera te izgradili kapacitete za samostalnu izradu i provedbu projekata prekogranične suradnje u budućnosti.

Istovremeno su ojačani kapaciteti na središnjoj razini za koordinaciju ovih programa. Možemo zaključiti sljedeće:

Mali pozivi na dostavu prijedloga projekata za prekogranična djelovanja objavljeni u prethodnim programima prekogranične suradnje pokazali su nizak kapacitet većine krajnjih korisnika za izradu projekata. To može ometati provedbu programa. Posebna obuka potencijalnih predlagatelja projekata ključna je za ovaj program.

Nekoliko općina vodi glavnu ulogu u prošlim i sadašnjim prekograničnim inicijativama. Ove bi općine trebale imati ključnu ulogu u provedbi programa (prijenos znanja i iskustva, itd.).

U tematskoj evaluaciji programa prekogranične suradnje pod Programom PHARE zaključeno je da je većina projekata imala jasan učinak na jednoj strani pograničnog područja, ali da su zajednički projekti bili iznimka a ne pravilo. Zato je važno osigurati da projekt bude rezultat zajedničke lokalne ili regionalne inicijative. Drugi zaključak gorenavedene evaluacije je da je sinkronizacija u zajedničkim projektima presudna u smislu rezultata, učinka i održivosti. Stoga je važno da partneri uspostave dogovorene planove i mehanizme koordinacije prije potpisivanja Sporazuma o financiranju.

Povrh toga, iskustvo je pokazalo da preduvjeti za učinkovitu provedbu uključuju, osim bliske koordinacije između država sudionica na političkoj i operativnoj razini:

- prekograničnu suradnju nadležnih ministarstava i djelotvorne radne odnose između povezanih organizacija;
- djelotvorna nadležna tijela za regionalni razvoj i lokalnu upravu, s odgovarajućim osobljem u stabilnom okolišu;
- blizak radni odnosi između regionalnih institucija i odgovarajućih delegacija Komisije;
- djelotvornu prekograničnu suradnju odgovarajućih organizacija privatnog sektora, na primjer gospodarskih komora, poslovnih udruženja i NVO-a.

1.5 Sažetak Zajedničkog programskog procesa

Proces razrade IPA programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije počeo je 16.01.2007. prvim bilateralnim sastankom predstavnika državnih institucija odgovornih za II. komponentu IPA-e. Na tom sastanku dvije su strane raspravile i složile se vezano uz proces razrade programa.

Prvi sastanak *Zajedničkog programskog odbora* (JPC) održan je 14.02.2007. Na ovome je sastanku odobreno članstvo *Zajedničkog programskog odbora*, usvojen je pravilnik te su odobreni mandat i članstvo *Zajedničkog tima za izradu nacрта* (JDT). Opisi i zadaci tada uspostavljenih dvaju zajedničkih struktura su kako slijedi:

▪ *Zajednički programski odbor:*

Zajednički programski odbor (JPC) zajedničko je tijelo za donošenje odluka uspostavljeno na početku postupka izrade programa, čiji mandat traje od početka postupka izrade programa do konačnog podnošenja programa Europskoj komisiji.

JPC se sastoji od predstavnika državnih tijela Hrvatske i Srbije nadležnih za II. komponentu IPA-e i regionalnih nadležnih tijela iz pograničnih regija prihvatljivih za sudjelovanje u Programu. Članove Zajedničkog programskog odbora nominirale su i ovlastile njihove nadležne institucije za sudjelovanje u postupku donošenja odluka.

Glavni zadaci:

- Potvrditi članove Zajedničkog programskog odbora koje nominira svaka od država
- Složiti se vezano uz radne postupke Zajedničkog programskog odbora (usvojiti Pravilnik)
- Raspravljati i sporazumjeti se oko svih faza pripreme programa
- Dati jasne naputke Zajedničkom timu za izradu nacrtu o pripremi programa i njegovih priloga
- Osigurati pravovremenu pripremu svih faza programa i odnosnih priloga

▪ *Zajednički tim za izradu nacrtu*

Zajednički tim za izradu nacrtu (JDT) zajedničko je tehničko tijelo, koje uspostavlja Zajednički programski odbor na početku postupka izrade programa, čiji mandat traje od početka postupka izrade programa do kada Zajednički programski odbor usvoji konačni program. Zajednički tim za izradu nacrtu sastoji se od predstavnika državnih institucija nadležnih za prekograničnu suradnju, ugovorene tehničke pomoći i predstavnika regionalnih nadležnih tijela. Najvažnije aktivnosti Zajedničkog tima za izradu nacrtu (vidjeti niže) izvršavaju predstavnici državnih institucija i tehnička pomoć. Regionalni predstavnici odgovorni su za osiguranje točnosti regionalnih podataka i njihovu analizu.

Glavni zadaci:

- Skupiti sve potrebne podatke za razradu programa
- Izraditi nacrt teksta svih poglavlja i odgovarajuće priloge u skladu s uputama Zajedničkog programskog odbora
- Organizirati i provesti savjetovanje sa svim nadležnim institucijama na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini
- Unaprijediti tekstove u skladu s postupkom savjetovanja s partnerima (vidjeti niže) i podacima dobivenim od Zajedničkog programskog odbora
- Pravovremeno pripremiti sve odnosne dokumente (nacrtu tekstova) za sastanke Zajedničkog programskog odbora

Uz predstavnike lokalne, regionalne i državne uprave uključene u članstvo Zajedničkog programskog odbora i Zajedničkog tima za izradu nacrtu, dogovoreno je savjetovanje sa širokim rasponom partnera iz javnog, civilnog i privatnog sektora kroz regionalne radionice i anketna istraživanja. Sastav Zajedničkog programskog odbora, Zajedničkog tima za izradu nacrtu i partnerskih grupa naveden je u Dodatku 1.

Postupak savjetovanja proveden je kroz dvije vrste postupaka: ***pisani postupak*** (napomena poslana Zajedničkom timu za izradu nacrtu) i ***sastanci/radionice*** (napomene dane izravno Zajedničkom timu za izradu nacrtu), koji su provedeni i na državnoj razini (nacionalni proces savjetovanja) i na prekograničnoj razini.

Glavni sastanci održani tijekom pripreme programa navedeni su niže:

	Sastanak	Datum i mjesto	Rezultat
1.	Sastanak SDURF-a ³ , MMTPR-a ⁴ i MEOI-a ⁵	16. siječnja 2007. Zagreb, Hrvatska	▪ Zajednički dogovoren vremenski okvir za razradu programa. ▪ Definirane uloge institucija i zajedničkih struktura.
2.	1. sastanak JPC-a	14. veljače 2007. Beograd, Srbija	▪ Utvrđeni pravilnik radnih postupaka ▪ Potvrđeni članovi JDT-a i JPC-a Raspravljeno i dogovoreno programsko područje
3.	1. sastanak JDT-a	14. veljače 2007. Beograd, Srbija	▪ Dogovoren plan za prikupljanje i obradu podataka za analizu stanja
4.	Savjetovanje s IMWG-om ⁶ , županijama, javnim, privatnim i društvenim sektorom – Republika Hrvatska	16. ožujka 2007. Zagreb, Hrvatska	▪ Dobiveni komentari partnera (na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini) s hrvatske strane vezano uz analizu stanja i SWOT analizu.
5.	Savjetovanja u Vijeću Vojvodine sa srbijanskim dionicima	19. ožujka 2007. Novi Sad, Srbija	▪ Presentacija srbijanske SWOT analize srbijanskim partnerima
6.	2. sastanak JDT-a	26. ožujka 2007. Vukovar, Hrvatska	▪ Razrađena zajednička SWOT analiza
7.	2. sastanak JPC-a	2. travnja 2007. Zagreb, Hrvatska	▪ Prihvaćena zajednička SWOT analiza ▪ Dane upute za razradu Strategije
8.	3. sastanak JDT-a	23. travnja 2007. Bač, Srbija	▪ Raspravljani i dogovoreni prioriteti, mjere i aktivnosti
9.	Zajednički sastanak partnera Savjetovanje s hrvatskim i srbijanskim partnerima	4. svibnja 2007. Novi Sad, Srbija	▪ Rasprava o Strategiji te prihvaćanje i uključivanje primjedbi o Strategiji
10.	3. sastanak Zajedničkog programskog odbora	15. svibnja 2007. Beograd, Srbija	▪ Usvajanje strateške strane Programa ▪ Upute za razradu implementacijske strategije
11.	Savjetovanje Zajedničkog tima za izradu nacrt Pisani postupak	21. svibnja 2007.	▪ Finalizacija Provedbenih odredbi
12.	4. sastanak JPC-a	25. svibnja 2007. Zagreb, Hrvatska	▪ Usvojen konačni nacrt Programskog dokumenta
13.	2. sastanak ZNO-a	27. listopada 2009, Beograd, Srbija	▪ Usvojen revidirani programski dokument (u osnovi ažuriranje financijska tablica i uključivanje proračunske raspodjele od 2010-2011)

▪ *Koordinacija donatora*

³ SDURF: Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU-a, Zagreb

⁴ MMTPR: Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Zagreb

⁵ MEOI: Ministarstvo ekonomskih odnosa s inozemstvom, Beograd. Ovo ministarstvo prestalo je s radom 16.5.2007, a jedinica za prekograničnu suradnju premještena je u Ministarstvo financija

⁶ IMWG: Međuministarska radna skupina, Zagreb

U skladu sa člankom 20. Uredbe IPA-e i člankom 6(3) Provedbene uredbi IPA-e, EU je zatražila od predstavnika zemalja članica i lokalnih Međunarodnih financijskih institucija u Hrvatskoj i Srbiji njihove napomene vezano uz radne programe prekogranične suradnje dostavljene Komisiji.

1.6 Sažetak predložene Programske strategije

Ciljevi programa su:

- ☛ Poticanje prekogranične suradnje u cilju povećanja raznolikosti i unapređenja regionalnog gospodarstva na socijalno i ekološki održiv način, uz istovremeno poboljšavanje dobrosusjedskih odnosa uzduž granice.
- ☛ Izgradnja kapaciteta lokalnih, regionalnih i državnih institucija za upravljanje programima EU-a i pripremanje tih institucija za upravljanje budućim programima prekogranične suradnje unutar cilja teritorijalne suradnje Strukturnih fondova EU-a.

Ove će se ciljeve ostvariti kroz provedbu aktivnosti unutar sljedećeg skupa programskih prioriteta i mjera:

Prioritet 1 Održiv društveno-gospodarski razvoj	Prioritet 2 Tehnička pomoć
Mjera 1.1: Gospodarski razvoj	Mjera 2.1: Rukovođenje Programom i provedba Programa Mjera 2.2: Informiranje o Programu, promidžba i evaluacija Programa
Mjera 1.2: Zaštita okoliša	
Mjera 1.3: „People-to-People“i	
Horizontalna tema: Izgradnja kapaciteta za prekograničnu suradnju	

POGLAVLJE II. ANALIZA

2. OPIS PROGRAMSKOG PODRUČJA

2.1 Prihvatljiva i susjedna područja

Programsko područje obuhvaća granicu između Hrvatske i Srbije. Prihvatljiva područja teritorijalne su jedinice na razini koja odgovara NUTS III klasifikaciji u Hrvatskoj (županije) i regije na razini koja odgovara NUTS III klasifikaciji na srbijanskoj strani (okruzi). Na hrvatskoj strani, granice 2 županije pripadaju prihvatljivom području, a radi se o Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj županiji. Još se dvije županije smatraju susjednim područjima: Brodsko-posavska i Požeško-slavonska županija. Na srbijanskoj strani prihvatljivo se područje pruža preko 4 okruga - Sjevernobačkog, Zapadnobačkog, Južnobačkog i Sremskog, a Mačvanski se okrug smatra susjednim područjem. Duljina zajedničke granice je 317,6 km, od čega se 259,3 km nalazi kraj rijeke Dunav (vidjeti tablicu 1 i sliku 1 ispod).

Tablica 1: Prihvatljiva i susjedna područja za Hrvatsku i Srbiju

Hrvatska (istovjetno regijama na razini NUTS III)	Srbija (istovjetno regijama na razini NUTS III)
<i>Prihvatljivo područje</i> ▪ Osječko-baranjska županija▪ Vukovarsko-srijemska županija	<i>Prihvatljivo područje</i> ▪ Sjevernobački okrug▪ Zapadnobački okrug▪ Južnobački okrug▪ Sremski okrug
<i>Susjedne regije</i> ▪ Brodsko-posavska županija▪ Požeško-slavonska županija	<i>Susjedne regije</i> ▪ Mačvanski okrug

2.2 Opis i analiza pograničnog područja

2.2.1 Geografski opis

Programsko područje geografski je smješteno u Panonskoj nizini u sjeveroistočnoj Hrvatskoj (istočna Slavonija) i sjeverozapadnoj Srbiji (zapadna Vojvodina). Proteže se preko površine od 18.312 km² (tablica 2, ispod), što je 11,7% ukupne površine teritorija Hrvatske i 13,2% ukupne površine teritorija Srbije. Hrvatska strana programskog područja sadrži 11 gradova, 61 općinu i 348 naselja. Glavna urbana naselja su: Osijek, Vukovar, Đakovo i Vinkovci. Prihvatljivo područje na srbijanskoj strani sadrži 1 grad, 26 općina i 268 naselja. Glavna urbana naselja su: Novi Sad (glavni grad Vojvodine); Subotica, Sombor i Sremska Mitrovica.

Tablica 2: Programsko područje

HRVATSKA		SRBIJA	
Županija	Površina (km ²)	Okrug	Površina (km ²)
Osječko-baranjska	4.155	Sjeverna Bačka	1.784
Vukovarsko-srijemska	2.454	Zapadno Bački	2.419
		Južna Bačka	4.015
		Srijem	3.485
Ukupno	6.609	Ukupno	11.703

Ukupna gustoća naseljenosti u programskom području iznosi 103 stanovnika po km² i najviša je na srbijanskoj strani granice (115/km² srbijanska strana, 81/km² hrvatska strana), a obje su brojke više od odnosnih državnih prosjeka od 85/km² za Srbiju i 78/km² za Hrvatsku (tablica 2 i Dodatak 2).

Veliki dio prihvatljivog područja leži unutar poplavne nizine Dunava, koji teče uz veći dio granice (82%) između 2 države. Rijeke, plovni putovi i močvare prevladavajuće su svojstvo programskog područja, koje uključuje donji sliv Drave i Tise, a presijeca ga rijeka Sava koja teče južnim dijelom granice. Srbijanska strana pograničnog područja također je gusto prekrivena mrežom kanala kao dio velikog Dunav-Tisa-Dunav (DTD) sustava navodnjavanja, a većina ovih voda su plovne.

Programsko područje većinom je nizinsko područje, čija geomorfološka obilježja uključuju aluvijalne, riječne i praporne terase s fluvijalno-močvarnim nizinama. Općenito, područje je vrlo prikladno za razvoj poljoprivrede, koja je prevladavajući način iskorištavanja zemljišta s površinom poljoprivrednih zemljišta koja zauzima 1,285.815 ha (70%) regije. Regija je također boga šumom i obuhvaća 219.030 ha pošumljene zemlje (28% i 3% odgovarajuće na hrvatskome i srbijanskome području). U južnome dijelu programskog područja nalazi se jedna od nekolicine planina u cijeloj Panonskoj nizini – Fruška gora, koja je srbijanski nacionalni park.

Uz bogato poljoprivredno zemljište i opsežan šumski pokrov, prirodna bogatstva programskog područja uključuju:

- nalazišta nafte i plina,

- iskopine gline, šljunka i pijeska
- vodni potencijali (rijeke, izvori/termalne vode),
- područja visoke biološke raznovrsnosti.

Kao posljedica rata u ranim devedesetima, na hrvatskoj su strani pograničnog područja još uvijek velike površine zagađene minama ili pod sumnjom da su zagađene minama. U tijeku je proces deminiranja i to je prioritet hrvatske Vlade. U Srbiji je UNEP/UNOPS prepoznao četiri nacionalna ekološka goruća mjesta koja su posljedica rata, a jedno od njih smješteno je na prihvatljivom području Novog Sada. Nekoliko tekućih državnih i međunarodnih projekata usmjereno je na raščišćavanje ovog ekološki aktualnog mjesta u Novom Sadu. Rijeka Dunav također je zagađena minama i ostacima demoliranih mostova što predstavlja rizik za urednu plovidbu. Uloženi su značajni naponi za čišćenje ove važne međunarodne prometne osi, uz novčanu potporu EU-a.

2.2.2 Demografija

Kao što je slučaj i za ostala rubna područja Hrvatske, stanovništvo na hrvatskoj strani granice je u opadanju. Ovo je smanjenje stalni trend od 1990-tih. Prema podacima iz Popisa stanovništva 2001. godine, broj stanovnika u 2 hrvatske pogranične županije skoro je 9% manji od onoga 1991 (vidjeti Dodatak 2). Uzorak demografske promjene nije konzistentan u cijelome području, jer je u nekim gradovima i općinama zabilježeno povećanje; na primjer stanovništvo Županje (Vukovarsko-srijemska županija) povećalo se za 13,5% u razdoblju 1991 - 2001. Međutim takvih je povećanja tek nekoliko, usko su lokalizirana i većinom su rezultat izbjegličkih povrataka. Općeniti trend u cijeloj regiji pad je broja stanovnika. Dvije pogranične županije pripadaju najteže ratom pogođenim područjima u Hrvatskoj (procjenjuje se da 7-8% stanovnika još uvijek živi u inozemstvu) i to je jedan od čimbenika koji doprinosi činjenici da je stopa pada broja stanovnika u hrvatskom programskom području mnogo viša od nacionalnog prosjeka od 6% (vidjeti Dodatak 3).

Obilježje srbijanske strane programskog područja najniža je stopa rađanja u Srbiji, sa stopom prirodnog prirasta na 100 stanovnika od -4,9 (u odnosu na državnu stopu od -3,5). Unatoč tome, broj stanovnika povećao se u prosjeku 1% u razdoblju između 1991. i 2001. godine (Dodatak 2). Međutim, ovaj je rast posljedica priljeva izbjeglica i interno raseljenih osoba na prihvatljivo područje, koje je primilo najveći broj izbjeglica u Srbiji tijekom rata u 1990-tima. Upadljiva činjenica za srbijansku stranu je da se u većini okruga u programskom području indeks starenja povećava.

U hrvatskom programskom području, podaci Popisa stanovništva iz 2001. godine pokazuju da je dobna struktura stanovništva mlađa od nacionalnog prosjeka (vidjeti Dodatak 3). Mnogo niži indeks starenja u pograničnom području (0,79 u odnosu na nacionalni indeks od 0,91) odražava veći udio najmlađe dobne skupine (0-14 godina) u odnosu na najstariju (65 godina i stariji). To je osobito slučaj u Vukovarsko-srijemskoj županiji, gdje nizak indeks od 0,74 odražava veliki udio pripadnika skupine od 0-14 (19,3%, u odnosu na nacionalnu brojku od 17,1%). Međutim, noviji podaci ukazuju na postojanje brzih demografskih promjena u hrvatskom programskom području te da u razdoblju 2001.–2005. stanovništvo na hrvatskoj strani, kao i na srbijanskoj strani, postojano stari, s izrazitim porastom u gospodarski neaktivnoj grupi 65+.

Jedan od razloga za ove demografske promjene neravnoteža je između rođenja i smrti stanovništva u svim dijelovima programskog područja, što znači negativnu stopu prirodnog prirasta (Dodatak 4). Ovi problemi, pogoršani velikom emigracijom radnog stanovništva iz programskog područja, osobito su izraženi na hrvatskoj strani granice.

Faktori odbijanja i privlačenja koji uzrokuju demografske promjene u programskom području uključuju sljedeće:

- Dugoročan utjecaj rata
- Pad stope rađanja
- Manjak mogućnosti za zapošljavanje u programskom području
- Odlazak mladih na studij u Zagreb i Beograd bez povratka
- Deruralizacija

Gospodarske posljedice promatranih demografskih promjena u kontekstu su povećanog socijalnog troška (za starije stanovništvo) i smanjena ponude radne snage, posebno u poljima novih tehnologija i suvremenih organizacijskih izazova (budući da većina postojećeg nezaposlenog stanovništva ne može odgovoriti na ove izazove).

2.2.3 Nacionalne manjine

Prema podacima Popisa stanovništva (2001. godine), u dvije pogranične hrvatske županije nastanjeno je 25,83% pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatskoj, tj. 85.581 stanovnika. Najveća su etnička grupa Srbi, sa 60.510 osoba koje žive na ovom području, tj. 30,01 % svih Srba koji žive u Hrvatskoj ili 18,26% pripadnika svih manjina u Republici Hrvatskoj. Druga najveća manjinska grupa su Mađari, s 11.831 pripadnika, tj. 71,29% svih Mađara koji žive u Hrvatskoj ili 3,57% svih manjina u Republici Hrvatskoj. Srbijanska strana prihvatljivog područja također je obilježena visokom raznolikošću etničkih grupa, s 26 etničke grupe u regiji. U srbijanskom prihvatljivom području živi 34,6% manjina i neizjašnjenih osoba, od kojih su najveće etničke grupe Mađari (12,5%), Hrvati (3,9%) i Slovaci (2,9%), prema Popisu stanovništva 2002. godine (vidjeti Dodatak 4).

2.2.4 Prometna infrastruktura

Suvremena prometna mreža jedan je od najvažnijih faktora koji omogućava veze na mjesnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini, kao i razvoj gospodarstva obje regije i učinkovitu prekograničnu suradnju. Mreža državnih, županijskih i lokalnih cesta relativno je dobro razvijena u pograničnim područjima Hrvatske i Srbije (vidjeti Dodatak 5). U smislu prekogranične suradnje najvažnije ceste u programskom području su:

- Autocesta E70 Zagreb-Beograd – Međunarodni koridor X – ogranak A
- Autocesta E-75 Budimpešta-Beograd - Međunarodni koridor X – ogranak B
- Državna cesta N2 Osijek- Novi Sad

Pogranična regija ima gustu željezničku mrežu. Međutim, dosta željezničke infrastrukture, osobito na lokalnoj razini, zahtjeva značajno osuvremenjivanje i unapređivanje. Za hrvatsko-srbijansku granicu najvažnije željezničke trase su:

- Strizivojna-Tovarnik
- Vinkovci-Drenovici
- Vinkovci-Erdut

Hrvatska strana programske regije sadrži 365 km plovnih putova koji tvore 45,4% ukupnih hrvatskih plovnih putova. Najvažnija luka u regiji je luka Vukovar, koja povezuje regiju sa sustavom kanala Rajna-Majna-Dunav i koja se koristi za prekrcaj trgovačke rasute robe (poljoprivredni proizvodi, željezna ruda, kemikalije itd). Trenutačno je veliki

dio kapaciteta luke nedovoljno iskorišten. Povrh toga, hrvatska strana granice obuhvaća 104 km riječnog plovnog puta Drave, koji je na 86 km dužine paralelan Dunavu.

Glavni plovni putovi na srbijanskoj strani programskog područja su na glavnim rijekama – Dunavu, Savi i Tisi. Sve su 3 rijeke plovne cijelom duljinom svoga toka kroz Srbiju. Veliki dio mreže kanala Dunav-Tisa-Dunav teče kroz područje (420,8 km od cijelog sustava dužine 929km). Dužina plovnog dijela sustava u prihvatljivom području je 355,4 km. Ova mreža kanala koristi se za navodnjavanje, plovidbu, sprečavanje poplava, turizam, lov i ribolov te se sastoji od 21 vrata, 16 ustava, 5 sigurnosnih vrata, 6 crpki i 180 mostova. Glavne riječne luke u srbijanskom prihvatljivom području su Apatin, Bogojevo, Bačka Palanka, Novi Sad (međunarodne luke) i Kovin (nacionalna luka) na Dunavu; nacionalna luka u Sremskoj Mitrovici na rijeci Savi i međunarodna luka u Senti na rijeci Tisi.

U programskom se području nalazi 8 graničnih prijelaza koji pokrivaju prijelaze za međunarodni cestovni i željeznički promet te promet plovnim putevima. Najviše je korišten, s preko 5 milijuna prijelaza godišnje, prijelaz Bajakovo-Batrovci (vidjeti Dodatak 6).

2.2.5 Gospodarski opis

Teško je napraviti neposrednu usporedbu programskog područja Hrvatske i Srbije jer ne postoje podaci o bruto domaćem proizvodu (BDP) niti o bruto dodanoj vrijednosti (BDV) za prihvatljiva područja Srbije. Dolje prikazana analiza se stoga temelji na podacima o BDP-u i BDV-u za Hrvatsku i na raspoloživim pokazateljima srbijanskog gospodarskog razvoja, to jest bruto nacionalnog prihoda (BNP) i njegove raspodjele po sektorima. Jasno je da će se tijekom programskog razdoblja taj aspekt morati poboljšati kako bi se omogućile informirane odluke o razvoju politike i o posebnim postupcima koji će se primijeniti na program.

Programsko područje obuhvaća županije, područja i općine s vrlo raznolikim gospodarskim karakteristikama. S jedne strane postoje relativno razvijena urbana područja poput Osijeka i Novoga Sada, a s druge relativno nerazvijena ruralna područja.

S gospodarskog stajališta, hrvatsko je programsko područje ispod nacionalnog prosjeka, dok se područje Srbije nalazi iznad nacionalnog prosjeka s izuzetkom područja Srijema. Međutim, čitavo se programsko područje nalazi daleko ispod sadašnjeg prosjeka BDP-a zemalja EU 27 po stanovniku koji iznosi 21.503 EUR. Najslabije razvijena regija u programskom području Srbije gotovo je 20 puta slabije razvijena od europskog prosjeka, dok je Vukovarsko-srijemska županija, koja je istodobno najsiromašnija hrvatska regija, oko 4 puta manje razvijena od zemalja EU 27 (Dodatak 7).

2.2.5.1. Industrija

Sektorska distribucija bruto dodane vrijednosti (BDV) pokazuje da na hrvatskoj strani granice poljoprivredna i prehrambena industrija predstavljaju vrlo važne gospodarske sektore (Osječko-baranjska županija s 13,2% BDV-a i Vukovar s 8,9% BDV-a Republike Hrvatske u poljoprivredi te Osječko-baranjska županija s 4,5% BDV-a u proizvodnji) (Dodatak 8). Na srbijanskoj strani granice, glavni gospodarski sektor po bruto nacionalnom prihodu (BNP) veže se uz industriju s 30% te uz poljoprivredu i ribolov s 23% BNP-a Srbije.

Hrvatsko programsko područje sa svojim bogatim prirodnim potencijalima tradicionalno je bilo izvor sirovina za prehrambenu industriju. Osječko-baranjska županija ima snažnu industriju šećera, jake potencijale za industriju krmnih smjesa (9 tvornica u regiji), a od iznimne je važnosti i tvornica jestivog ulja u Čepinu koja ima najveći udio u proizvodnji ovog proizvoda u Republici Hrvatskoj.

Sljedeće su industrije također važne u Osječko-baranjskoj županiji:

- Tekstilna industrija koja ima dugu tradiciju
- Drvo i prerada drva
- Papirna industrija koja ima značajne kapacitete
- Industrija obrade metala i inženjerstvo
- Kemijska industrija
- Građevinska industrija.

U Vukovarsko-srijemskoj županiji, zbog prirodnih nalazišta gline, građevinski su proizvodi važna komponenta industrijskog prerađivačkog sektora. Posebice je dobro razvijena proizvodnja opeke (ovaj sektor čine jedna velika tvrtka u Vinkovcima i brojne manje tvrtke za proizvodnju opeke i betona). Metaloprerađivačka industrija u Županiji specijalizirana je za proizvodnju poljoprivrednih strojeva i uređaja.

Na srbijanskoj je strani programskog područja industrija hrane najrazvijenija, ali 'gospodarski pokretač' regije zapravo su elektromehanička i kemijska industrija. Vrlo veliku važnost, posebno na području Južne Bačke, imaju industrija cementa i proizvodnja opeke.

Važnost gorespomenutih sektora u programskom području također se očituje u postotku ukupnog broja stanovnika zaposlenih po sektorima: 34,55% (Srbija) i 20,14% (Hrvatska) stanovništva zaposleno je u prerađivačkoj industriji; 23,34% (Srbija) i 16% (Hrvatska) u sektorima veleprodaje, maloprodaje i sanacije; 6,41% (Srbija) i 9,8% (Hrvatska) u obrazovanju; 5,77% (Srbija) i 7,8% (Hrvatska) u poljoprivredi, šumarstvu i vodnom gospodarstvu te 5,43% (Srbija) i 7,5% (Hrvatska) u građevinarstvu (Dodatak 9).

Svaka vrsta industrije u programskom području ima svojstvene probleme koji se općenito mogu sažeti na sljedeći način: niska razina tehnologije i zastarjele tehnologije, nepostojanje novih prepoznatljivih proizvoda (metalna industrija), snažno tržišno natjecanje država Istočne Europe, vrlo niska dodana vrijednost proizvodnje iz sirovina/faza prerade (drvna industrija), manjak obrazovanog osoblja, inženjera i visokokvalificiranih radnika, niska razina tehničke i tehnološke opremljenosti i znanja (građevinarstvo), visoki troškovi rada, nedostatak profesionalnog upravljačkog kadra.

2.2.5.2. Malo i srednje poduzetništvo (MSP)

Sektor malih i srednjih poduzeća relativno je dobro zastupljen i predstavlja potencijalni izvor snage. U Programskom području postoji 19.268 registriranih MSP-a (4.287 na hrvatskoj i 14.981 na srbijanskoj strani).

MSP-i predstavljaju značajan izvor zapošljavanja (Dodatak 10) te u programskom području postoje jasne mogućnosti smanjenja nezaposlenosti kroz širenje ovog sektora. Većina je tih MSP-a, međutim, vrlo malena i suočena sa sljedećim problemima:

- Manjak poduzetničkih vještina i aktivnosti (posebno u sektorima s velikim potencijalom rasta, primjerice tehnološko i akademsko poduzetništvo)
- Niska isplativost sektora MSP-a (niska učinkovitost, niska kakvoća proizvoda, ograničen inovacijski kapacitet i nedostatak usmjerenosti na izvoz)
- Regionalni i lokalni nerazmjer u poduzetničkim aktivnostima (koncentracija u većim regionalnim centrima poput Osijeka i Novoga Sada)
- Nedostatna potpora (službe, porezni poticaji, programi jamstava) i administrativne prepreke
- Manjak poslovnog obrazovanja i obuke

2.2.5.3. Turizam

Zapostavljanje razvoja kontinentalnog u korist obalnog turizma, što je u Hrvatskoj bio trend gotovo 30 godina, glavni je razlog sporoga razvoja turizma u hrvatskom programskom području. Međutim, turizam danas razvija nova odredišta koja se oslanjaju posebice na prirodna bogatstva, povoljnu klimu i ekološke uvjete, povijesnu raznolikost i bogatu kulturnu baštinu. Sve te prednosti omogućuju da se u području razvijaju razne vrste turizma: ekološki i kulturni turizam, seoski turizam, zdravstveni i rekreacijski turizam, gastronomski, izletnički, lovni i ribolovni, a u novije vrijeme i tranzitni i poslovni turizam.

Najveće prirodno blago, ali i turistička atrakcija, je Park prirode Kopački rit kao najbolje očuvano prirodno porječje Dunava na čitavom području središnje Europe. Izuzetna biološka staništa, pejzažna raznovrsnost i stalne promjene pod utjecajem naplavnih voda glavna su turistička atrakcija ovog područja. Uz to postoji i bogata kulturna i gastronomska ponuda (Đakovo, Valpovo, Donji Miholjac, Našice).

Dvorac Tikveš smješten u Parku prirode Kopački rit predviđen je kao središnje mjesto na kojem se mogu razvijati sve vrste eko-turizma, kao što su zaštita, proučavanje, promatranje prirode i okoliša te edukacija, zajedno s raznim kulturno-umjetničkim sadržajima. Druga značajna lokacija područja je Bizovac, tj. Bizovačke toplice, usmjerene na razvoj rekreacijskog i zdravstvenog turizma.

Programsko područje također ima vrlo bogata arheološka pretpovijesna nalazišta i kulturnu baštinu (Vinkovci, Vučedol, Ilok).

Glavne turističke značajke srbijanskog programskog područja donekle su slične. Kulturni i vjerski turizam razvijeni su u Srijemu (16 samostana na Fruškoj Gori) i na nekoliko mjesta u Bačkoj (dvorac Dunđerski, novosadska Tvrđava, itd.).

Važan dio turističke ponude prihvatljivog područja Srbije čine sportski sadržaji – posebice jahanje, biciklizam, jedrenje, veslanje i golf. Dva jezera – Paličko i Ludoško, na sjevernom dijelu prihvatljivog područja, dragocjen su turistički potencijal – za sport (jedriličarske regate), zdravlje (jezersko blato se koristi za terapijske svrhe), lov i ribolov. Što se tiče lova, prihvatljivo područje ima 8 lovačkih područja (Plavna, Koviljski rit, Apatinski rit, Kamarište, Subotičke šume, Karađorđevo i Morović). Što se tiče topličkog turizma, koji ima dugu tradiciju, na srbijanskoj strani programskog područja postoje četiri toplice (Kanjiža, Vrdnička, Junaković i Stari Slankamen). Sve spomenute toplice obiluju ljekovitom vodom, ali još uvijek nisu dovoljno iskorištene zbog oslabljene infrastrukture. Na samom jugu područja nalazi se Obedska bara – zaštićeno područje prirode.

Glazbeni festival Exit postao je velika turistička atrakcija otkada je pokrenut 2001. godine Festival se održava na Petrovaradinskoj tvrđavi u Novome Sadu.

Glavni problemi turističkog sektora s obje strane granice su: loša turistička infrastruktura, nedostatak visokostandardnih ugostiteljskih objekata, slabo plasiranje kulturne baštine, slaba razmjena informacija u turističkoj industriji i kooperativnom marketingu, neraznovrsna turistička ponuda.

U 2005. godini zabilježeno je 93.965 posjetitelja i 199.310 noćenja na hrvatskoj strani granice. Na srbijanskoj strani granice broj posjetitelja je iznosio 166.719, a broj noćenja 404.561.

Broj turističkih noćenja po stanovniku pokazuje intenzitet turizma u regijama/županijama. Uslijed gorespomenutih problema turističkog sektora turistički je intenzitet u programskom području vrlo slab. (Dodatak 11)

2.2.5.4. Poljoprivreda

2001. godine poljoprivredno je stanovništvo ciljnog područja Republike Hrvatske brojilo 40.314 stanovnika od 535.274, tj. 7,5% ukupnog stanovništva dviju graničnih županija. To predstavlja 16,38% poljoprivrednog stanovništva Republike Hrvatske. 58,16% poljoprivrednog stanovništva ciljnog područja je aktivno. Na srbijanskoj strani programskog područja, 123.544 stanovnika od 1.343.718 je poljoprivredno te predstavlja 9,2% ukupnog stanovništva dvaju graničnih područja. To predstavlja 15,1% poljoprivrednog stanovništva Republike Srbije. To je stanovništvo ili samozaposleno na vlastitim poljoprivrednim gospodarstvima s radnicima, samozaposleno na vlastitim poljoprivrednim gospodarstvima bez radnika ili su to neplaćeni obiteljski radnici.

Prema popisu poljoprivrednih gospodarstava iz 2003. godine, 67.419 poljoprivrednih kućanstava, ili 15,03% svih poljoprivrednih kućanstava u Republici Hrvatskoj, nalazi se na ciljnom području. Obrađene se površine protežu na 305.171,37 ha. Granično područje obuhvaća 28,32% obrađenih površina u Republici Hrvatskoj. Međutim, ovi bi podatci bili veći kada bi se ubrzao proces razminiranja. Velik dio poljoprivrednog područja prekriven je minama iz nedavnih ratnih sukoba.

Poljoprivreda je glavni način korištenja zemljišta i na srbijanskoj strani programskog područja, s 875.815 ha poljoprivrednog zemljišta, što predstavlja 26,2% obrađene površine na razini države.

Ovi pokazatelji upućuju na važnost poljoprivrednog sektora u programskom području.

Proces regulacije poljoprivrednog zemljišta u programskom području vrlo je težak zbog činjenice da zemlja nije izmjerena, a bilješke u zemljišnim knjigama nisu usklađene. Dodatni problem su male parcele zemlje koju obrađuju kućanstva. Većina tih parcela spada u kategoriju od 0,11 do 0,50 ha.

2.2.6 Ljudski potencijali

2.2.6.1 Obrazovanje

Školski je sustav u programskom području dobro razvijen. Podaci za školsku godinu 2005./06. navode 594 osnovne škole, 159 srednjih škola i 51 visoko učilište. Područje

ima dva glavna sveučilišta, jedno u Osijeku, a drugo u Novome Sadu. Oba su glavna središta razvoja istraživanja i tehnologije šireg područja.

S obzirom na rastuću važnost privrede temeljene na tehnologijama i znanju, razine obrazovnih dostignuća svakako su značajne za razvoj državnoga i regionalnog gospodarstva. Postoji mnoštvo dokaza koji ukazuju na povezanost razine obrazovanja (osobito na tercijarnoj razini) tržišta rada i gospodarskog rasta. Dodatak 12 pokazuje da razina obrazovnih postignuća u programskom području zaostaje u obje države, s time da je situacija na hrvatskoj strani nešto naglašenija. Ovo je osobito istaknuto na tercijarnoj razini (sveučilišta ili ekvivalentne institucije) sa samo 6,6% stanovništva na hrvatskoj i 8,5% stanovništva na srbijanskoj strani sa sveučilišnom diplomom ili višim stupnjem obrazovanja, u odnosu na državne prosjeke koji iznose 9,8% odnosno 9,3%. Jasno je da postoji potreba rješavanja ovoga problema s obzirom na budući razvoj gospodarstva graničnog područja, posebno kroz razvoj poslovanja temeljenog na visokoj tehnologiji i informatici.

2.2.6.2 Zaposlenost i nezaposlenost

Stope zaposlenosti i nezaposlenosti na programskom području navedene su u Dodatku 13, u tekstu dolje. Tablica jasno pokazuje da su stope nezaposlenosti s obje strane granice veće od odgovarajućih nacionalnih prosjeka, tj. 25,6% i 21,9% u usporedbi s državnim stopama od 17,9% (Hrvatska) i 19,4% (Srbija). Najviše stope nezaposlenosti u programskom području zabilježene su na hrvatskoj strani granice. Stopa za Vukovarsko-srijemsku županiju vrlo je visoka te je sa svojih 27,6% ujedno i najviša u Hrvatskoj. S druge pak strane, stope zaposlenosti na velikom su dijelu programskog područja niske u usporedbi s državnim standardima, a najniže su na srbijanskoj strani granice u Srijemu i Zapadnoj Bačkoj. Jasno je da su visoke stope nezaposlenosti i niske razine zaposlenosti problem koji je u programskom području potrebno hitno riješiti.

Jedan od bitnih razloga velike nezaposlenosti je oslanjanje na poljoprivredu, poljoprivrednu obradu i tradicionalnu industrijsku proizvodnju. Također postoji i velika ovisnost o proizvodnim i prerađivačkim industrijama, osobito na području Srbije, koje su uz obrtnički sektor (u Hrvatskoj) glavni izvori zaposlenja u programskom području. Poljoprivreda i proizvodnja nalaze se u procesu gospodarskog restrukturiranja koje obično dovodi do gubitka zaposlenja, a – kako je već napomenuto – sektor MSP-a nudi nedovoljan broj radnih mjesta da bi se popunile praznine u zapošljavanju. Treba napomenuti da su stope zaposlenosti u uslužnim sektorima vezanima uz turizam na hrvatskoj strani vrlo niske u usporedbi s nacionalnih standardima (1,5% na hrvatskom programskom području u odnosu na nacionalni prosjek od 3,2%) pa to predstavlja i priliku za razvoj budućih mogućnosti zapošljavanja, ali i prijetnju budućem razvoju regionalnog turizma.

Ostali čimbenici visoke nezaposlenosti su starenje radne snage i niska stručna sprema mnogih radnika. Također se može zaključiti da je visoka nezaposlenost donekle rezultat smanjene proizvodnje 1990-ih, kao i restrukturiranja i privatizacije nekadašnjih državnih poduzeća. Istovremeno postoji potreba za povećanjem gospodarske isplativosti i transformacijom regionalnog gospodarstva u konkurentsko, tržišno orijentirano gospodarstvo temeljeno na znanju, što rezultira visokim stopama zaposlenosti i niskim stopama nezaposlenosti.

2.2.7 Okoliš i priroda

S izuzetkom pojedinih područja u Republici Srbiji, programsko područje ne pokazuje nikakve ozbiljne ekološke probleme. To je uvelike zbog odsustva teške industrije na hrvatskoj strani, budući da su na srbijanskoj strani neke industrije (kemijska, petrokemijska, proizvodnja strojeva, metalurgija, prehrambena i naftna industrija) uzrokovale povećanu razinu zagađenja u određenim područjima.

Upravljanje otpadom predstavlja neposredan ekološki izazov s kojim su suočena granična područja. Ciljnime području nedostaje integrirani sustav upravljanja otpadom. Velik broj nesanitarnih odlagališta otpada, takozvanih „divljih“ deponija, predstavlja ozbiljnu prijetnju za okoliš, kao i opasan otpad čije zbrinjavanje nije regulirano na zadovoljavajući način.

Ključno obilježje okoliša u programskom području je to što ga velikim dijelom duž granice čini rijeka Dunav. Rijeka je određujuće i zajedničko obilježje, stoga sva ekološka pitanja povezana s Dunavom svakako zahtijevaju zajedničko djelovanje. U tom smislu, jedan od najvećih zajedničkih ekoloških izazova s obje strane granice je šteta uzrokovana teškim poplavama rijeka. Povrh toga, postoji značajan okvir za zajedničke postupke sprječavanja prekograničnog zagađenja budući da se zagađivači nastali u programskoj regiji i izvan nje šire plovnim putovima i pritocima koji na kraju utječu u Dunav.

Što se tiče Dunava, važno je napomenuti da je zagađenost Velikog bačkog kanala koji protječe kroz srednje veliki grad Vrbas (25.000 stanovnika) opisana kao „najgora u Europi“. Područje utjecaja počinje u Crvenki, selu koje pripada općini Kula, 17 km zapadno od Vrbasa, a završava 23 km nizvodno, na tzv. „Trokutu“, gdje se spajaju Veliki bački kanal sa sjeverozapada i kanal Bečej-Bogojevo sa zapada. (Na tom se mjestu planira izgradnja središnjeg postrojenja za obradu otpadnih voda.). Otuda nastavlja tok s kanalom Bečej-Bogojevo još 12 km prije ulijevanja u rijeku Tisu koja dolazi iz Rumunjske i Mađarske te se ulijeva u Dunav nizvodno od grada Titela.

Programsko područje uključuje 352,3 km² zaštićene prirode. Sve prirodne lokacije koje se nalaze pod zaštitom navedene su u Dodatku 14. Među bogatstvima Fruške Gore, jedinog nacionalnog parka na tom području, nalazi se preko 1.500 biljnih vrsta, 38 zaštićenih sisavaca i više od 200 ptica. Najvažnija zaštićena područja na hrvatskoj strani granice su Park prirode Kopački rit (17.700 ha, 4,24% teritorija Osječko-baranjske županije), ornitološki rezervat Podpanj i zoološki rezervat Kopački rit koji se nalazi u okviru Parka prirode. Kopački rit se nalazi na mjestu gdje Drava utječe u Dunav. Smatra ga se jednim od najočuvanijih riječnih močvarnih područja u Europi, a krasi ga zapanjujuća ljepota krajolika i bioraznolikost.

2.2.8. Kultura u prihvatljivom i fleksibilnom području

Programske regije nude iznimnu kulturnu raznovrsnost. To je djelomice zbog činjenice da na tom području živi nadprosječno velik postotak nacionalnih manjina. Manjine imaju utvrđenu institucionalnu pozadinu, kulturne organizacije te dvojezično i manjinsko obrazovanje, što ide u korist kulturnoj razmjeni.

Položaj programskog područja na sjecištu triju različitih kultura i jezika pruža posebno bogate mogućnosti na području kulture. Postoje mnogi zanimljivi predmeti iz kulturne baštine, razni muzeji i brojna društvena i kulturno-umjetnička društva. Brojna kulturna dobra službeno su zaštićena.

Hrvatska strana ima bogatu povijesnu i kulturnu baštinu. Grad Vinkovci jedno je od najstarijih trajno nastanjenih mjesta u Europi, a prvi europski kalendar, „Vučedolski Orion”, pronađen je u Vinkovcima i Vučedolu. U blizini Vukovara nalazi se svjetski poznato arheološko nalazište „Vučedol”, koje predstavlja eneolitičku europsku kulturu od 3. stoljeća pr.Kr. Od poznatih dvoraca tu su dvorac rimske obitelji Odeschalchi u Iloku, dvorac obitelji Eltz u Vukovaru te kompleks dvorca Tikveš u Parku prirode Kopački rit. Bogata slavonska kultura izražena je tradicionalnim kostimima, glazbom i plesovima. Svake se godine održavaju brojne međunarodne kulturne priredbe („Vinkovačke jeseni”, „Iločka berba grožđa”, Otočko proljeće”, „Babogredski konji bijelci”, Vukovarske adventske svečanosti, itd.).

Na području Srbije brojni spomenici kulture uglavnom su vjerske prirode – 16 samostana na Fruškoj Gori (12.-17. stoljeće), katolička Crkva i samostan u Somboru i Subotici (18. stoljeće), itd. Među poznatim dvorcima nalaze se dvorac Dundžerski i novosadska Tvrđava.

Hrvatska i Srbija potpisale su 23. travnja 2002. godine sporazum o kulturnoj i prosvjetnoj suradnji. Kulturna suradnja na državnoj razini između Hrvatske i Srbije prisutna je na različitim poljima, npr. kazalište, kinematografija, glazbeni koncerti, itd. Međutim, na razini općina i gradova ciljnoga područja kulturna je suradnja prisutna u mnogo manjem opsegu nego na državnoj razini. To se može objasniti nedavnim ratnim djelovanjima na hrvatskom graničnom području.

2.3 SWOT analiza

INFRASTRUKTURA I GEOGRAFSKI POLOŽAJ			
Prednosti	▪ Povoljna geografska i strateška lokacija ▪ Potencijal za razvoj učinkovitih međuregionalnih prometnih mreža (ceste, željeznica, riječne luke) ▪ Prirodni potencijal za vodoopskrbu u većini dijelova regije ▪ Potencijal za razvoj i osuvremenjivanje mreže kanala i brana za zaštitu od poplava	Slabosti	▪ Lokalna i regionalna prometna infrastruktura u lošem stanju te nedostatak kapaciteta za glavne prometne koridore (osobito cestovna i željeznička mreža) ▪ Nedovoljno iskorišteni kapaciteti luka i plovnih putova ▪ Niska razina održavanja mreža kanala koji služe za navodnjavanje i navigaciju ▪ Nedovoljno razvijen sustav i mreže vodoopskrbe ▪ Ratom oštećena postrojenja ▪ Minirana područja u Hrvatskoj
Mogućnosti	▪ Potencijal za razvoj prometa / prometnih mreža, plovnih putova i sustava navodnjavanja	Prijetnje	▪ Neodržavanje mreže kanala te lokalnih i regionalnih cesta

ZAŠTITA OKOLIŠA			
Prednosti	▪ Jedinstven prirodni okoliš ▪ Potencijal za razvoj dobro očuvanih prirodnih staništa / okoliša (parkovi prirode, rezervati, močvare)	Slabosti	▪ Neadekvatno upravljanje otpadom i otpadnim vodama ▪ Ekološko zagađenje određenih važnih lokacija (velika naselja i industrijski centri) ▪ Nedovoljna razina svijesti i informiranosti stanovništva o zaštiti okoliša i održivom razvoju ▪ Pojedina su područja još uvijek minirana ▪ Loši sustavi upravljanja / nadzora / održavanja zaštićenih područja prirode ▪ Nedostatak kapaciteta za upravljanje i provođenje zaštite okoliša na lokalnoj razini
Mogućnosti	▪ Razvoj i korištenje obnovljivih izvora energije ▪ Promicanje novih tehnologija vezanih uz energiju te zaštitu i upravljanje okolišem ▪ Zaštita i jačanje biološke raznovrsnosti ▪ Održivo korištenje vodnih potencijala	Prijetnje	▪ Potencijalno povećanje zagađenja uslijed industrije, prometa i poljoprivrede ▪ Spor postupak razminiranja ▪ Poplavljanje iz Dunava

LJUDSKI POTENCIJALI			
Prednosti	▪ Raspoloživost radne snage ▪ Dostupnost ustanova višeg / visokog obrazovanja	Slabosti	▪ Visoka stopa nezaposlenosti (posebno među mladim stanovništvom) ▪ Niska razina obrazovanja radne snage ▪ Nedostatak specijaliziranih znanja i vještina ▪ Nedovoljan broj programa obrazovanja odraslih koji ispunjavaju potrebe tržišta rada ▪ Nedovoljno mogućnosti za cjeloživotno učenje ▪ Slaba pokretljivost tržišta rada unutar programskog područja ▪ Nedovoljno razvijena obrazovna infrastruktura ▪ Slab razvoj društvenog dijaloga ▪ Socijalna isključenost
Mogućnosti	▪ Usklađivanje stručnog obrazovanja radi ispunjavanja potreba gospodarstva ▪ Povećana suradnja gospodarskih i negospodarskih organizacija s obrazovnim ustanovama u cilju izobrazbe određenog profila ljudi ▪ Razmjena iskustava vezanih uz stvaranje novih radnih mjesta ▪ Uspostava mreže obrazovnih ustanova i izgradnja kapaciteta tih ustanova (RH i RS) ▪ Provedba Bolonjskog procesa	Prijetnje	▪ Visokoobrazovani ljudi napuštaju regiju

KULTURA			
Prednosti	▪ Bogata zajednička kulturno-povijesna baština i raznolikost kulturnih običaja ▪ Jedinstvena tradicija, običaji i obrti, zajedničko slavensko podrijetlo jezika i duga tradicija bliske povezanosti i uzajamne interakcije ▪ Multikulturalna tradicija i etnička raznolikost	Slabosti	▪ Nedostatna zaštita i neodgovarajuće korištenje kulturne baštine ▪ Nedovoljno učinkovito promicanje i razmjena podataka
Mogućnosti	▪ Velik potencijal za prekograničnu suradnju na području kulture i tradicije ▪ Očuvanje i obnova zajedničkog kulturnog naslijeđa ▪ Uključivanje kulture i kulturne baštine u razvoj i plasiranje turističke ponude ▪ Održiva zaštita postojeće kulturne i teritorijalne raznolikosti	Prijetnje	▪ Nedostatna društvena uključenost nacionalnih manjina mogla bi smanjiti kulturološku raznolikost ▪ Osiromašena tradicionalna baština ▪ Zanemarivanje tradicionalnog naslijeđa ▪ Smanjivanje sredstava za kulturnu kao takvu (bez jasnog gospodarskog učinka / utjecaja)

GOSPODARSTVO

GOSPODARSTVO

Prednosti	<u>INDUSTRIJA</u> ▪ Tradicija industrija prerade hrane, tekstila, drva i metala ▪ Mogućnost razvoja MSP-a potiče se iz državnih i regionalnih sredstava ▪ Mogućnost stvaranja povoljnih uvjeta za ulagače (cijena zemljišta, komunalni troškovi, državna poticajna sredstva) ▪ Povećanje proizvodnje i izvoza posljednjih godina <u>POLJOPRIVREDA</u> ▪ Tradicija poljoprivredne proizvodnje ▪ Visok potencijal za poljoprivrednu proizvodnju temeljenu na povoljnoj klimi i geomorfološkim uvjetima ▪ Velike površine neobrađenog plodnog tla ▪ Dobar povijesni temelj za istraživanje i razvoj te postojanje institucija iz područja poljoprivrede <u>TURIZAM</u> ▪ Mogućnost razvoja selektivnih oblika turizma (npr. seoski turizam, ekološki turizam, kulturni turizam, toplički turizam, tematski turizam) ▪ Brojna i raznolika prirodna bogatstva (rijeke Dunav i Sava, Kopački rit, lovačka područja, Fruška Gora)	Slabosti
	<u>INDUSTRIJA</u> ▪ Postupak privatizacije i restrukturiranje gospodarstva još uvijek nisu dovršeni ▪ Tehnološki jednostavna proizvodnja te kao rezultat niska dodatna vrijednost i kakvoća proizvedene robe ▪ Niska razina inovacije i suradnje s institucijama za istraživanje i razvoj ▪ Nedostatak infrastrukture za poslovanje na visokoj razini ▪ Značajan broj mikro-poduzeća s niskom stopom održivosti ▪ Slabo umrežavanje i stvaranje klastera te otežan pristup izvorima financiranja za MSP-e ▪ Nerazvijena poduzetnička kultura <u>POLJOPRIVREDA</u> ▪ Velik broj malih i međusobno nepovezanih poljoprivrednih poduzeća, niska stopa suradnje ▪ Nedovoljno razvijeni sustavi zaštite u slučaju elementarnih nepogoda (suše, poplave, tuče) ▪ Nedostatak zaštićenih / standardiziranih / autohtonih proizvoda i manjak proizvodne infrastrukture (npr. spremišta, rashladnih komora, sušnica) ▪ Nedovoljno navodnjavanje poljoprivrednih površina ▪ Poljoprivredni proizvodi nisu konkurentni na tržištu ▪ Niska razina prerade poljoprivrednih proizvoda <u>TURIZAM</u> ▪ Nedovoljna kakvoća i raznolikost smještajnih kapaciteta ▪ Nedovoljno razvijeni kapaciteti za selektivne oblike turizma ▪ Slaba iskorištenost postojećih turističkih objekata ▪ Slabo plasiranje turističkih odredišta ▪ Niska razina svijesti o turističkom potencijalu	

GOSPODARSTVO	
Mogućnosti	<u>INDUSTRIJA</u> ▪ Porast dodane vrijednosti proizvedene robe ▪ Osvremenjivanje i specijalizacija glavnih industrijskih sektora ▪ Promjene u korištenju / restrukturiranju / preobrazbi postojećih industrijskih pogona ▪ Potencijal za prekograničnu suradnju i gospodarske veze ▪ Porast izravnih inozemnih ulaganja ▪ Unapređenje i razvoj poslovne infrastrukture i institucija za podršku poslovanju ▪ Stvaranje novih finansijskih mehanizama (rizični kapital, poduzetnički kapital) ▪ Uspostava mreže gospodarskih subjekata (klasteri) ▪ Promicanje suradnje među gospodarskim, znanstvenim i istraživačkim institucijama (prijenos tehnologija) ▪ Stvaranje područja slobodne trgovine u Jugoistočnoj Europi <u>POLJOPRIVREDA</u> ▪ Stvaranje brandova i plasiranje lokalnih proizvoda ▪ Povećanje kakvoće poljoprivrednih proizvoda ▪ Mogućnost suradnje među poljoprivrednicima, proizvođačima (industrija) i distributivnim kanalima te razvoj zadruga, klastera ... ▪ Razvoj visoko isplativih poljoprivrednih kultura ▪ Mogućnost ekološke / organske proizvodnje ▪ Povećanje poljoprivrednih zemljišta / parcela <u>TURIZAM</u> ▪ Suradnja među sektorima turizma, kulture i ruralnog razvoja / poljoprivrede ▪ Valorizacija turističkog potencijala ▪ Turistička promidžba
Prijetnje	<u>INDUSTRIJA</u> ▪ Visoka konkurentnost na globalnom tržištu – jeftiniji proizvodi ▪ Prisutnost sivog i crnog tržišta <u>POLJOPRIVREDA</u> ▪ Spor napredak u uvođenju novih standarda. ▪ Velika su područja još uvijek minirana <u>TURIZAM</u> ▪ Drugorazredna slika regije kao turističkog odredišta

Problemi zajednički svim sektorima
▪ Nedovoljni institucionalni kapaciteti za prekograničnu suradnju ▪ Ograničen pristup finansijskim sredstvima ▪ Izazovi EU granica

POGLAVLJE III. PROGRAMSKA STRATEGIJA

3.1 Opći cilj

Prethodna Analiza stanja pokazuje da prekogranična regija obiluje prirodnim i kulturnim bogatstvima koja pružaju dobre mogućnosti promicanja regije kao visokovrijednog turističkog odredišta. Međutim, prema nacionalnim standardima, značajni dijelovi programskog područja gospodarski su siromašni, a gospodarstvo prekogranične regije općenito uvelike ovisi o poljoprivredi, preradi sirovina i industrijskoj proizvodnji strojeva, koje su sve nekonkurentne i nalaze se u postupku restrukturiranja. Veze između tih dviju strana granice su slabe te postoji opća potreba za ponovnom uspostavom administrativnih, poslovnih, društvenih i kulturnih veza među dvjema državama koje su uništene ratom u 1990-ima.

Stoga je opći cilj programa sljedeći:

- ☛ Potaknuti prekograničnu suradnju radi stvaranja raznolikosti i unaprjeđenja regionalnog gospodarstva na društveno i ekološki održiv način, uz istovremeno poboljšavanje dobrosusjedskih prekograničnih odnosa.

Dodatni cilj programa je:

- ☛ Izgradnja kapaciteta lokalnih, regionalnih i državnih institucija za upravljanje EU programima te priprema za upravljanje budućim programima prekogranične suradnje u skladu s Ciljem 3 teritorijalne suradnje EU Strukturnih fondova.

Navedeni će se ciljevi postići uz pomoć 2 prioriteta:

- Prioritet 1: Održivi društveno-gospodarski razvoj
- Prioritet 2: Tehnička pomoć

Ovi će se prioriteti primijeniti kroz 5 zasebnih mjera; programska je strategija naznačena u Tablici 18.

Tablica 3: Programska strategija

Prioritet 1 Održivi društveno-gospodarski razvoj	Prioritet 2 Tehnička pomoć
Mjera 1.1: Gospodarski razvoj	Mjera 2.1: Rukovođenje i provedba Programa
Mjera 1.2: Zaštita okoliša	Mjera 2.2: Informiranje, promidžba i evaluacija Programa
Mjera 1.3: „People-to-People“	
Horizontalna tema: Izgradnja kapaciteta za prekograničnu suradnju	

Izgradnja prekograničnih kapaciteta važna je horizontalna tema na kojoj se temelji čitav program te će, koliko god to bude moguće, biti integrirana u sve mjere programa.

Specifični ciljevi teme *Izgradnja prekograničnih kapaciteta* su:

- ☛ Poboljšati suradnju i razmjenu iskustava među lokalnim, regionalnim i državnim dionicima u cilju povećanja prekogranične suradnje
- ☛ Pojačati i učvrstiti prekogranični dijalog te uspostaviti institucionalne odnose među lokalnim upravama i ostalim značajnim lokalnim ili regionalnim dionicima
- ☛ Pružiti lokalnim i regionalnim sudionicima podatke i vještine za razvoj, provedbu i upravljanje prekograničnim projektima.

Ostvarenje ciljeva izgradnje kapaciteta za prekograničnu suradnju mjerit će se pomoću sljedećih pokazatelja:

- Broj organizacija koje uspostavljaju sporazume o prekograničnoj suradnji
- Broj uspostavljenih prekograničnih mreža čiji je cilj: unapređivanje javnih službi; i / ili vršenje zajedničkih operacija; i / ili razvoj zajedničkih sustava
- Broj projekata koji se zajednički provode i / ili ih provodi zajednički kadar

Važno je napomenuti da opseg Programa 2007.-13. ograničava raspoloživost financijskih sredstava. To znači da ovaj program neće moći riješiti neka pitanja koja su u konkretnim situacijama i SWOT analizama prepoznata kao značajna za razvoj pograničnog područja. Među njima su restrukturiranje poljoprivrede, privatizacija državnih industrija, osuvremenjivanje graničnih prijelaza i pružanje prometne infrastrukture.

3.2 Usklađenost s programima EU-a i nacionalnim programima

Uredba Vijeća (EZ) br. 1085/2006 kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne pomoći – Uredba IPA-e – pruža pravni temelj ovoga Programa, a Uredba Komisije (EZ) br. 718/2007 čini Provedbenu uredbu IPA-e.

Druge regulative ili dokumenti EU-a koji su razmotreni prilikom izrade prioriteta i mjera ovoga Programa: Uredba Vijeća (EZ) br. 1083/2003 od 11. srpnja 2006. kojom se utvrđuju opće odredbe o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu i Kohezijskom fondu, kojom se ukida Uredba (EZ) br. 1260/1999; Uredba Vijeća i Europskog parlamenta (EZ) br. 1080/2006 od 5. srpnja 2006. o Europskom fondu za regionalni razvoj kojom se ukida Uredba (EZ) br. 1783/1999; Odluka Vijeća br. 11807/06 od 18. kolovoza o Strateškim smjernicama Zajednice o koheziji; Uredba Vijeća i Europskog parlamenta (EZ) br. 1082/2006 od 5. srpnja 2006. o Europskoj skupini za teritorijalnu suradnju (EGTC); Višegodišnji indikativni financijski okvir 2008-2010.

Višegodišnji indikativni planski dokument za Hrvatsku za razdoblje 2009– 2011 pokazuje da će prekogranična suradnja, kojom se upravlja putem Komponente II, podržati Hrvatsku u prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj suradnji s državama članicama, ali i državama koje nisu članice EU-a. Bit će usmjeren na poboljšanje potencijala za turizam, stvaranje boljih veza između pograničnih područja i poticanje zajedničkih aktivnosti zaštite okoliša. Višegodišnji indikativni planski dokument za Srbiju za razdoblje 2009-2011 podržat će programe prekogranične suradnje sa susjednim državama kandidatkinjama i potencijalnim državama kandidatkinjama. Postojeći program sukladan je s prekograničnim ciljevima navedenima u Višegodišnjim indikativnim planskim dokumentima za obje države.

Nacionalni programi – Hrvatska

Program je u skladu s glavnim ciljevima i područjima intervencije sljedećih Nacionalnih programa. Osigurat će se da ne bude operativnog ili financijskog preklapanja s bilo kojim

mjerama uključenima u Operativni program za Hrvatsku pod komponentama IPA-e III, IV i V (Regionalni razvoj, Razvoj ljudskih potencijala i Ruralni razvoj).

Strateški okvir za razvoj, čiji je glavni strateški cili: „rast i zapošljavanje u konkurentnom tržišnom gospodarstvu koje djeluje u europskoj socijalnoj državi 21. stoljeća“. Ovaj cilj moguće je postići istodobnim i usklađenim djelovanjem u deset strateških područja, od kojih je šest važno za ovaj Program:

- 'znanje i obrazovanje'; 'znanost i informacijsko-komunikacijska tehnologija'; 'poduzetnička klima' – ova pitanja obuhvaćena su u programskoj mjeri 1.1 (Gospodarski razvoj)
- 'zaštita okoliša i ujednačen regionalni razvoj' obuhvaćeni su u programskim mjerama 1.1. i 1.2 (Zaštita okoliša)
- 'ljudi'; 'socijalna kohezija i pravda' obuhvaćeni su u programskoj mjeri 1.3 („People-to-People“)

Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju navodi prioritete i mjere politike vezane uz socijalnu uključenost i borbu protiv siromaštva. Pitanje socijalne isključenosti u programskome području obuhvaćeno je mjerom „People-to-People“.

Operativni program za regionalnu konkurentnost (RCOP) u okviru IPA-e ima 2 cilja: (i) *postići veću konkurentnost i uravnotežen regionalni razvoj poticanjem konkurentnosti malih i srednjih poduzeća i poboljšavanjem gospodarskih uvjeta u područjima s razvojnim poteškoćama u Hrvatskoj*; (ii) *razviti kapacitete hrvatskih institucija za osmišljanje i provođenje aktivnosti koje podržava ERDF nakon pristupa*. Ovaj program usmjeren je na unaprjeđenje hrvatskih pograničnih područja putem gospodarske raznolikosti te dopunjuje prioritet Operativnog programa za regionalnu konkurentnost „Poboljšavanje razvojnog potencijala područja s razvojnim poteškoćama“. Programom se također planira izgraditi institucionalni kapaciteti za buduće upravljanje programima teritorijalne suradnje ERDF-a prema cilju 3. strukturnih fondova te je u skladu s Operativnim programom za regionalnu konkurentnost.

Operativni program za razvoj ljudskih potencijala (HRDOP) u okviru IPA-e ima 3 prioriteta: *poboljšanje pristupa zapošljavanju i održivom uključivanju na tržište rada; jačanje socijalne uključenosti i integracija pojedinaca koji se nalaze u nepovoljnom položaju; širenje i unaprjeđivanje ulaganja u ljudski kapital*. Navedeni prioriteti u skladu su s ovim Programom, koji će podržati aktivnosti koje pridonose povećanju zaposlenosti stanovništva pograničnog područja i poboljšavanju pristupa socijalnim uslugama.

Operativni program za zaštitu okoliša (EPOP) u okviru IPA-e ima 2 prioriteta: *razvoj infrastrukture za upravljanje otpadom radi uspostave integriranog sustava za upravljanje otpadom u Hrvatskoj; zaštita vodnih potencijala Hrvatske kroz poboljšane integrirane sustave za upravljanje vodoopskrbom i otpadnim vodama*. Ovaj Program podržava malu infrastrukturu koja je u skladu s oba navedena prioriteta. Unutar Programa također će se pripremati projekti većih razmjera koji bi se mogli financirati u sklopu dviju mjera Operativnog programa za zaštitu okoliša: *osnivanje novih centara za upravljanje otpadom na županijskoj/regionalnoj razini; izgradnja postrojenja za obradu kućnih i industrijskih otpadnih voda i izgradnja/nadogradnja kanalizacijske mreže*.

Regionalni operativni program (ROP) Vukovarsko-srijemske županije prepoznao je sljedeće ciljeve kao glavne ciljeve razvoja županije:

- Poboljšati uvjete za razvoj konkurentnoga i održivoga gospodarstva

- Premostiti jaz između obrazovnih i gospodarskih potreba
- Povećati kvalitetu življenja, zaštititi kulturnu baštinu i iskoristiti mogućnosti turizma / tradicionalnih obrta

Regionalni operativni program (ROP) Osječko-baranjske županije (2006.-2013.) prepoznao je sljedeće ciljeve kao glavne ciljeve razvoja županije:

- Stabilan gospodarski napredak, posebice usmjeren na poljoprivredu, industriju, turizam, uslužni sektor i ruralno područje, zajedno s razvojem i poboljšanjem komunikacija u cijeloj županiji kao i komunikacija i prometnih veza s užim i širim okolišem.
- Razvoj ljudskih potencijala u skladu s izazovima globalizacije, uglavnom kroz obrazovanje i zapošljavanje, u skladu s potrebama županije i zajednice općenito.
- Postizanje razvoja temeljenog na materijalnoj dobrobiti i socijalnoj pravdi, s uravnoteženim razvojem društvene i komunalne infrastrukture.

S orijentacijom prema gospodarskom razvoju, zaštiti okoliša i socijalnoj uključenosti, ovaj je Program potpuno u skladu s gorenavedenim regionalnim operativnim programima te će kao takav pridonijeti postizanju glavnih razvojnih ciljeva obiju pograničnih županija.

Nadalje, program je u skladu sa sljedećim glavnim nacionalnim sektorskim strategijama u Hrvatskoj: Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za razdoblje 2005.-2008., Plan razvoja obrazovnog sektora 2005.-2010., Strategija i akcijski plan obrazovanja odraslih; Strateški ciljevi razvoja hrvatskog turizma do 2010. godine; Strategija Republike Hrvatske za upravljanje otpadom; nacrt Nacionalne strategije za regionalni razvoj, Prepristupni ekonomski program 2006.-2008., itd.) i Program Vlade za razdoblje 2003.-2007., u kojem se navodi da je razvoj pograničnih područja jedan od najvećih državnih prioriteta, budući da 18 od ukupno 21 županije ima vanjske granice.

Može se zaključiti da je ovaj Program dopuna glavnim nacionalnim programima i strategijama te da učvršćuje, radije nego udvostručuje, usredotočenost na jačanje prijete svega onih aktivnosti koje su prepoznate kao važne za obje države partnere.

Nacionalni programi – Srbija

Ovaj je Program u skladu s glavnim ciljevima i područjima intervencije sljedećih nacionalnih programa Srbije:

Višenamjenski program IPA-e koji se, između ostaloga, bavi sljedećim područjima intervencije vezanima uz ovaj program: regionalna suradnja, infrastrukturni razvoj, demokratska stabilizacija, obrazovanje, mladež i istraživanje te tržišno gospodarstvo.

Potrebe Republike Srbije za međunarodnom pomoći u razdoblju 2007.-2009. dokument je koji definira programske aktivnosti u okviru sektorskih i međusektorskih prioriteta za međunarodnu pomoć. Njegova je svrha da posluži kao platforma za razvoj programa učinkovitije međunarodne pomoći. Dokument se temelji na postojećem strateškom okviru i definiranim srednjoročnim ciljevima. Njegov je cilj omogućiti uspostavu operativnog programa prioriteta aktivnosti i projekata te njegove provedbe u budućnosti. Svrha dokumenta je pružiti podršku provedbi Vladinih reformi i strateških ciljeva unutar trogodišnjeg okvira i osigurati zadovoljavajuću razinu i strukturu međunarodne pomoći. Dokument će biti predstavljen donatorima. Vlada će procijeniti razinu potpora potrebnih na godišnjoj osnovi da bi se ispunile financijske potrebe za provedbom prioriteta politika i programa reforme te da bi donatorima predstavila

prioritete državnog razvoja na koje će biti usmjerena u nadolazećim godinama. Dokument bi trebao:

- definirati prioritetne ciljeve i planove / programe za provedbu tih ciljeva po sektorima,
- utvrditi međusektorske prioritete za međunarodnu podršku u sljedećem trogodišnjem razdoblju,
- ponuditi financijsku procjenu međunarodne pomoći na godišnjoj razini, imajući na umu makroekonomska predviđanja za trogodišnje razdoblje.

U tu svrhu, dokument će služiti kao instrument za usklađivanje donatora u okviru Pariške deklaracije koju su usvojili donatori i države primateljice potpora na pariškom Forumu o učinkovitosti pomoći, održanom u ožujku 2005. godine. Programi definirani ovim dokumentom poslužit će kao temelj za razvoj programa međunarodne pomoći u 2007. godine.

Nacionalni akcijski plan zapošljavanja za Republiku Srbiju 2006.-2008. (NAPZ) koji izlaže mjere i postupke za realizaciju Državne strategije zapošljavanja za razdoblje 2005-2010 s ciljem povećanja razine zaposlenosti, smanjenja nezaposlenosti i svladavanja problema na tržištu rada s kojima se Republika Srbija suočava u procesu prelaska na tržišno orijentirano gospodarstvo.

Nacionalna strategija zaštite okoliša za Republiku Srbiju (NSZO) – listopad 2005. godine, koja se bavi općim uzrocima utvrđenih ekoloških problema. Opći ciljevi strategije vezani uz ovaj program su, kao prvo, podići svijest o ekološkim problemima kroz bolju formalnu i neformalnu edukaciju o ekološkoj problematici i kao drugo, ojačati institucionalne kapacitete za razvoj i provedbu ekološke politike kao i razvoj sustava za slučaj nužde.

Poljoprivredna Strategija Republike Srbije (PS) – listopad 2004. godine, koja definira sljedeće pripadajuće ciljeve:

- Održiv i učinkovit poljoprivredni sektor koji se može natjecati na svjetskom tržištu, pridonoseći povećanju državnog dohotka
- Osigurati potporu životnom standardu ljudi koji ovise o poljoprivredi i nisu u mogućnosti slijediti gospodarske reforme i njihov razvoj
- Sačuvati okoliš od štetnih utjecaja poljoprivredne proizvodnje

Dokument Strategije za smanjenja siromaštva u Srbiji koji predstavlja srednjoročni razvojni okvir usmjeren na smanjenje glavnih oblika siromaštva. Aktivnosti predviđene ovim dokumentom usmjerene su na dinamički razvoj i gospodarski rast, sprječavanje novog siromaštva kao posljedice gospodarskog restrukturiranja te briga za tradicionalno siromašne skupine.

Integrirani regionalni plan razvoja Vojvodine (IRDP) koji predstavlja multisektorski akcijski plan čiji je glavni cilj poduprijeti procese društveno-gospodarskog razvoja Autonomne pokrajine Vojvodine poticanjem tog procesa različitim integriranim mjerama. Prioriteti i strategije IRDP-a su korištenje unutarnjih potencijala AP Vojvodine, unapređenje okvira za gospodarski razvoj u regiji i poboljšanje kakvoće i korištenja ljudskih potencijala u regiji.

3.3 Usuglašenost s drugim politikama Europske zajednice

Program će, u skladu sa svojom prirodom i težištem, uključivati glavne politike EU-a o: regionalnoj politici, zaštiti okoliša, jednakim mogućnostima i informacijskom društvu. Isto

tako, Program je usklađen s glavnim ciljevima EU-a do 2010. godine navedenima u Lisabonskoj strategiji kroz poboljšanje gospodarske konkurentnosti pograničnog područja i većih mogućnosti zapošljavanja kroz ulaganja u suradnju i umrežavanje u turističkom sektoru (koji je glavni pokretač regionalnih gospodarstava), razvoj ljudskih potencijala, zaštitu prirodne i kulturne baštine i okoliša. Jačanje konkurentnosti i gospodarskog i socijalnog uključivanja prekograničnog područja u skladu je sa Strateškim smjernicama Zajednice za kohezijsku politiku 2007.-2013. (COM (2005) 0299) prekogranične suradnje. Povrh toga, program će podržati ciljeve iz Gothenburga promicanjem održivog upravljanja okolišem kroz uspostavu suradnje među institucijama i provedbu zajedničkih postupaka za zaštitu prirode i okoliša.

Program podržava rodno osviještenu politiku i politiku jednakih mogućnosti provedbom projekata koji će jasno pokazati napore za stvaranje jednakih mogućnosti za spolove, etničke skupine i osobe s invaliditetom, u skladu s načelima Europske unije. Općenito, provedba ovih horizontalnih načela jamči se definiranjem ciljnih skupina, prihvatljivih aktivnosti u okviru utvrđenih mjera, postupaka procjene i pokazatelja razine provedbe mjera.

Povrh toga, pri dodjeljivanju javnih ugovora, nadležna tijela republika Hrvatske i Srbije morat će slijediti pravila EU-a o nabavi, koja su definirana u Praktičnom vodiču za postupanje s ugovorima financiranim iz Općeg proračuna EU-a u kontekstu vanjske pomoći (PRAG).

3.4 Opis prioriteta i mjera

3.4.1 Prioritet 1: Održivi društveno-gospodarski razvoj

3.4.1.1 Pozadina i opravdanost

Ovaj prioritet bavi se slabostima pograničnoga gospodarstva, budući da se ono smatra glavnim čimbenikom u utvrđivanju kvalitete života ljudi u programskom području. U velikom dijelu programskog područja trenutačno je prisutna visoka stopa nezaposlenosti, a zbog slabih mogućnosti zaposlenja radno sposobno odraslo stanovništvo iseljava se van. Iseljavanje i silazne stope rađanja rezultirale su smanjenjem broja i kontinuiranim starenjem stanovništva u većem dijelu programskog područja. Na obje strane pograničnog područja žive i povratnici - prognanici i izbjeglice koji nisu potpuno integrirani u njihova lokalna gospodarstva.

Nerazvijeno pogranično gospodarstvo velikim je dijelom posljedica zavisnosti o nekonkurentnim industrijama vezanim uz preradu sirovina (prehrambenoj, tekstilnoj, drvenoj, papirnoj, metalnoj, kemijskoj itd). Mnoga poduzeća smještena na programskom području oslanjaju se na zastarjele tehnologije, imaju visoke troškove rada, nisku produktivnost, mali broj proizvoda s dodanom vrijednošću, nedovoljno novih proizvoda namijenjenih tržištu i slabu usmjerenost na izvoz. Općenito imaju nisku razinu suradnje s institucijama za istraživanje i razvoj, nisku razinu inovacije i nedostatak poslovnog znanja i iskustva, vještina upravljanja i tehnoloških vještina. U programskom području slabo je razvijeno poduzetništvo, zbog čega su broj pokretanja novih poslova i broj malih i srednjih poduzeća niski prema nacionalnim standardima, a mala i srednja poduzeća imaju mali doprinos u ukupnom regionalnom gospodarstvu.

S obje strane granice potrebno je poduzeća učiniti konkurentnim, povećati vještine radne snage te poticati poduzetničku aktivnost, što je obuhvaćeno Mjerom 1.1: *Gospodarski*

razvoj. Povrh toga, ova mjera potaknut će gospodarsku diversifikaciju na programskom području poticanjem razvoja turizma na temelju integriranih kulturnih, ekoloških i poljoprivrednih proizvoda i njihovo zajedničko promoviranje/plasiranje na tržište. Razvojem turizma dodatno će se stimulirati razvoj poslovanja, a time i zapošljavanje u ruralnim područjima. Trenutačno najviše poduzeća i zaposlenja koncentrirano je oko urbanih centara, a mnoga ruralna područja imaju visoku stopu nezaposlenosti.

Veze između hrvatskih i srbijanskih poduzeća, organizacija za regionalni razvoj i općina slabo su razvijene i postoji nedostatak zajedničkog razumijevanja gospodarskih mogućnosti prekograničnog područja. Slabo je razvijena i prekogranična trgovina. Mjera 1.1. podržat će ponovno uspostavljanje prekograničnih gospodarskih veza s ciljem stvaranja zajedničkog gospodarskog prostora koji će obuhvatiti cijelo programsko područje. Ova mjera potaknut će razvoj zajedničkih savjetovanja o poslovanju te promovirati suradnju između poduzeća i sveučilišta i istraživačkih institucija u regijama pri pružanju inovacija i usluga stručnog osposobljavanja. Podržat će također aktivnosti kojima se poboljšava i promiče slika programskog područja kod potencijalnih ulagača i posjetitelja.

Jedna je od glavnih prednosti programskog područja ta da ono obuhvaća područja velike ekološke i krajobrazne vrijednosti. Mnoga područja biološki su raznovrsna, dom su mnogih rijetkih vrsta te imaju međunarodno značenje. Takve lokacije atraktivne su za posjetitelje i pružaju priliku za razvoj ekološkog turizma. No, turistički potencijal ekoloških lokacija mora se razvijati na održiv način kako se njihova vrijednost ne bi smanjivala zbog aktivnosti posjetitelja. Ovo pitanje obuhvaćeno je Mjerom 1.2: *Zaštita okoliša*. Ova mjera podržat će suradnju organizacija za zaštitu okoliša aktivnih u programskom području pri pripremi i provedbi planova za upravljanje ekoturističkim lokacijama. Također, promovirati će razvoj zajedničkog upravljanja zajedničkim prirodnim resursima, poput rijeke Dunava i njezinih poplavnih nizina, i potaknuti zajedničke strategije upravljanja otpadom za smanjivanje prekograničnog zagađenja.

Cilj programa - osiguravanje dobrosusjedskih prekograničnih odnosa - bit će dodatno podržan Mjerom 1.3: *Međuljudski odnosi*, koja teži približiti ljude, lokalne zajednice i organizacije civilnog društva pograničnog područja kako bi se uspostavio čvrst temelj gospodarskog i društvenog razvoja s obje strane granice.

Opći cilj prioriteta:

- ☛ Promicanje održivog razvoja prekograničnog područja učinkovitim iskorištavanjem gospodarskog potencijala područja, uz sinergiju s neškodljivim i prihvatljivim korištenjem prirodnih bogatstava radi očuvanja regionalne biološke raznovrsnosti

Specifični ciljevi prioriteta:

- ☛ Promicati poslovnu suradnju, povećanje prekogranične trgovine, razvoj mobilnosti na tržištu rada, prekograničnih institucija za istraživanje i razvoj i zajedničko gospodarsko planiranje
- ☛ Poticati razvoj turizma na temelju prekograničnog regionalnog identiteta i prirodnih i kulturnih resursa prekograničnog područja

- ☞ Zaštititi i čuvati prirodne resurse prekograničnog područja poduzimanjem zajedničkih aktivnosti i povećanjem javne svijesti
- ☞ Promicati dobrosusjedske prekogranične odnose između lokalnih zajednica

3.4.1.2 Mjere; Prioritet 1

Što se tiče Hrvatske, pozornost će se obratiti na to da se ne pojavi operativno ili financijsko preklapanje, također i na razini sudionika, sa bilo kojom mjerom uključenom u Operativne programe za Hrvatsku pod IPA komponentom III, IV I V (Regionalna konkurentnost, Ljudski resursi, ruralni razvoj)

Mjera 1.1: Gospodarski razvoj

Ova mjera poticat će redovitu interakciju između poduzeća smještenih u prekograničnom području razvojem mreža između poslovnih subjekata; razvojem usluga potpore za mala i srednja poduzeća i zajedničkim pristupom tim uslugama; zajedničkim oglašavanjem i promoviranjem na domaćim tržištima i tržištima EU-a; poboljšanjem inovativnosti kroz suradnju malih i srednjih poduzeća s obrazovnim organizacijama i organizacijama za istraživanje i razvoj; razmjenom znanja i iskustva; odabranim ulaganjima u poslovnu infrastrukturu.

Ovom mjerom predviđa se širenje gospodarskog razvoja poticanjem razvoja i unaprjeđenja turističkih proizvoda i usluga; integracija kulturne baštine i okoliša u turističke proizvode; zajedničko plasiranje tih proizvoda na tržište.

Također se predviđa poboljšanje obrazovanja zaposlenika u turizmu, kulturi i poljoprivredi te primjena alata informacijske i komunikacijske tehnologije za razvijanje i plasiranje proizvoda na tržište i za obučavanje ljudi

Izravne korisnike ove mjere čine neprofitne pravne osobe uspostavljene na temelju javnog ili privatnog prava radi javnog interesa ili za posebnu svrhu ispunjavanja potreba od općeg interesa, a pripadaju između ostalog jednoj od sljedećih skupina:

- Regionalna/lokalna tijela javne vlasti
- Gospodarske, obrtničke, poljoprivredne i industrijske komore
- Udruženja registrirana kao neprofitne pravne osobe
- Javne/neprofitne organizacije (fondovi, institucije, agencije) koje je utemeljila država ili regionalna/lokalna samouprava, na primjer: razvojnoistraživačke institucije, istraživački instituti, institucije za obrazovanje i izobrazbu, zdravstvene institucije, lokalne i regionalne agencije za razvoj, turističke udruge itd.
- Nevladine organizacije poput udruga i zaklada
- Privatni instituti koje su utemeljili privatne pravne osobe za ispunjenje potreba od općeg interesa, sve dok posluju na neprofitnoj osnovi
- Poljoprivredne udruge i zadruge

Vrste aktivnosti prihvatljive temeljem ove mjere su između ostalog:

- Razvoj usluga potpore za mala i srednja poduzeća za poboljšanje poslovne suradnje i zajedničko oglašavanje malih i srednjih poduzeća

- Pronalazak prekograničnih poslovnih partnera (trgovački sajmovi, konferencije, baze podataka, web stranice, studijska putovanja)
- Događanja i usluge vezani uz prekograničnu mobilnost radne snage
- Razvoj suradnje između malih i srednjih poduzeća, organizacija za obrazovanje i organizacija za istraživanje i razvoj za poboljšanje inovativnosti u poslovanju i tehnologije
- Zajednički projekti stručnog osposobljavanja/obrazovanja odraslih koji obuhvaćaju potrebe stručnosti i potrebe sektora
- Istraživačke studije za utvrđivanje tržišnih jazova, tržišnih mogućnosti, proizvoda visoke vrijednosti, razumijevanje i širenje rezultata u pograničnom području
- Zajedničke marketinške inicijative promoviranja lokalnih proizvoda i usluga
- Zajedničke inicijative udruživanja (npr. u elektronici, multimediji, informacijskoj i komunikacijskoj tehnologiji, preradi hrane, biotehnologiji)
- Poboljšanje znanja i vještina ljudi vezanih uz poduzetništvo, nove tehnologije, marketing i promociju;
- Poticanje primjene informacijske i komunikacijske tehnologije u proizvodnji i marketingu malih i srednjih poduzeća i upravljanju njima.
- Podržavanje zajedničkih inicijativa za certificiranje lokalnih proizvoda
- Podržavanje razvoja novih turističkih proizvoda (razvoj tematskih pravaca, zajednička događanja i materijali vezani uz promociju, iskorištavanje prostora)
- Mala poslovna infrastruktura
- Obnova baštine za osiguranje porasta turističkog kapaciteta
- Unaprjeđenje rekreacijske i male turističke infrastrukture (pješačke staze, biciklističke staze, opremanje centra za posjetitelje, informacijske točke, umrežavanje turističkih centara)
- Umrežavanje poljoprivrednih proizvođača

Ostvarenje mjere mjerit će se na temelju sljedećih pokazatelja:

Pokazatelji neposrednih rezultata:

Broj utemeljenih prekograničnih poslovnih mreža

Broj uspostavljenih mreža između sveučilišta/znanstveno-istraživačkih instituta i poduzeća

Broj prekograničnih trgovačkih sajmova
 Broj poduzeća koja su uključena u prekogranične projekte ili imaju korist od njih
 Broj odraslih sudionika strukovnog osposobljavanja
 Broj prekograničnih studija za istraživanje tržišta
 Broj promotivnih događanja za lokalne/regionalne proizvode
 Broj zajedničkih inicijativa udruživanja
 Broj integriranih turističkih proizvoda/ponuda
 Broj rekonstruiranih/restauriranih lokacija baštine
 Broj projekata turističke infrastrukture
 Broj projekata koji aktivno uključuju žene i marginalizirane grupe

Pokazatelji rezultata:

Broj osoba koje su uspješno završile stručno osposobljavanje
 Porast broja posjetitelja/prihoda od posjetitelja na lokacijama u koje je uloženo (tj. na kojima su uređeni objekti, predstavljeni novi proizvodi ili organizirana promotivna događanja).
 Viša razina poslovne inovacije zahvaljujući prijenosu istraživanja i razvoja putem partnerstava između sveučilišta/znanstveno-istraživačkih instituta i malih i srednjih poduzeća.

Kriteriji odabira projekata i mehanizmi isplate:

Općenito, prihvatljivi projekti:

- Potiču i poboljšavaju prekograničnu poslovnu suradnju
- Podržavaju veze između nadležnih institucija/organizacija s obje strane granice
- Imaju partnere s obje strane granice
- Potiču ravnopravno sudjelovanje žena i marginaliziranih skupina
- Ekološki su održivi

Detaljniji kriteriji odabira projekata bit će naknadno definirani u primjenjivim Vodičima za prijavitelje ili/i pozivima na dostavu prijedloga projekata.

Ova mjera provodit će se kroz programe dodjele bespovratnih sredstava i/ili ugovore o nabavi – za usluge, radove i opskrbu (ovisno o odluci Zajedničkog odbora za praćenje). Za programe dodjele bespovratnih sredstava iznos raspoloživih potpora indikativno je naveden niže.

Minimalna i maksimalna visina bespovratnih sredstava EU-a (€)	50,000 – 300,000
Maksimalna visina sredstava iz fondova EU-a s ukupnim prihvatljivim troškom (%)	85%

Mjera 1.2: Zaštita okoliša

Ova mjera podržat će aktivnosti podizanja svijesti o ekološkim pitanjima i zajedničke aktivnosti kako bi se osiguralo da se lokacijama od visoke ekološke i krajobrazne vrijednosti upravlja tako da razvoj turizma ne utječe na gubljenje njihove vrijednosti. Povrh toga, podržat će razvoj učinkovitijih sustava i pristupa pripremljenosti za hitne slučajeve vezano uz sprečavanje i kontrolu poplava, prekogranično zagađenje, sigurnost prehrambenih proizvoda i zdravstvena pitanja. Mjera će također podržati razvoj zajedničkih strategija upravljanja otpadom i minimalizacije otpada. Podržat će se odabrani broj aktivnosti vezanih uz čišćenje i obnovu zagađenih/oštećenih lokacija.

Izravne korisnike ove mjere čine neprofitne pravne osobe uspostavljene na temelju javnog ili privatnog prava radi javnog interesa ili za posebnu svrhu ispunjavanja potreba od općeg interesa, a pripadaju između ostalog jednoj od sljedećih skupina:

- Regionalna/lokalna tijela javne vlasti
- Javne/neprofitne organizacije, uključujući sveučilišta, fakultete, srednje i osnovne škole (kako je predloženo na partnerskoj radionici)
- Znanstveno-istraživački instituti
- Nevladine organizacije koje se bave zaštitom prirode i okoliša
- Javna poduzeća za komunalnu infrastrukturu i upravljanje otpadom
- Agencije za zaštitu prirode i okoliša
- Agencije koje se bave planiranjem za izvanredne situacije
- Regionalne i lokalne agencije za razvoj

Vrste aktivnosti prihvatljive temeljem ove mjere su između ostalog:

- Razvoj zajedničkih planova upravljanja zaštićenim/osjetljivim područjima
- Priprema prekograničnih strategija i planova djelovanja za hitne slučajeve za rješavanje prirodnih i umjetnih ekoloških opasnosti uzrokovanim prirodom ili ljudskim djelovanjem
- Kampanje podizanja svijesti i informativne kampanje vezane uz okoliš i pripremljenost za hitne slučajeve koje su usmjerene na glavna područja od važnosti, poput upravljanja otpadom, očuvanja biološke raznovrsnosti i odgovora na poplave.
- Razvoj i provedba osposobljavanja i materijala za osposobljavanje stručnjaka uključenih u područje zaštite okoliša i pripremljenosti za hitne slučajeve.
- Prekogranična suradnja između organizacija uključenih u zaštitu okoliša i upravljanje zaštićenim lokacijama
- Zajedničko podizanje svijesti među zagađivačima i stanovnicima o nužnosti zaštite okoliša i održivom korištenju prirodnih resursa
- Zajedničke aktivnosti razvijanja sustava upravljanja krutim otpadom
- Zajedničke aktivnosti uspostavljanja sustava za praćenje okoliša

- Zajedničko upravljanje i zajedničko očuvanje vodnih potencijala i poboljšanje kakvoće vode
- Utvrđivanje i čišćenje nekontroliranih odlagališta otpada i razvoj preventivnih mjera;
- Priprema studija izvedivosti i ostale tehničke dokumentacije za veliku infrastrukturu koja će imati jasne prekogranične koristi (npr. postrojenja za obradu otpadnih voda, barijera za sprečavanje poplava, odlagališta) i koja će se financirati sredstvima izvan ovoga Programa.
- Konstrukcija male, regionalne, ekološke infrastrukture i infrastrukture za hitne slučajeve
- Pronalazak prekograničnih poslovnih partnera
- Studije i izravne akcije o upotrebljivosti obnovljivih izvora energije

Postizanje mjere mjerit će se na temelju sljedećih pokazatelja:

Pokazatelji neposrednih rezultata:

Broj zajedničkih planova upravljanja zaštićenim područjima

Broj prekograničnih planova za hitne slučajeve

Broj osoba osposobljenih za planiranje za izvanredne situacije

Broj prekograničnih partnerstava između ekoloških organizacija/agencija

Broj održanih događanja za podizanje svijesti

Broj zajedničkih planova za upravljanje otpadom

Povećana pokrivenost zajedničkim sustavima praćenja

Broj studija izvedivosti i/ili druge tehničke dokumentacije pripremljene za postrojenja za obradu otpadnih voda, brane za sprečavanje poplava, odlagališta otpada

Broj projekata koji aktivno uključuju žene i marginalizirane skupine

Pokazatelji rezultata:

Broj uspostavljenih prekograničnih timova za izvanredne slučajeve

Postotak smanjenja fizičke i ekološke štete koja je nastala u izvanrednim slučajevima

Postotak smanjenja broja slučajeva prekograničnog zagađenja

Povećan kapacitet za planiranje i upravljanje u slučaju izvanrednih situacija

Povećana svijest o prekograničnim ekološkim pitanjima

Smanjenje otpada i otpadnih voda

Porast površine i broja zaštićenih područja

Poboljšana kakvoća zaštite u zaštićenim područjima

Kriteriji odabira projekata i mehanizmi isplate:

Općenito, prihvatljivi projekti:

- Potiču i poboljšavaju zajedničku zaštitu i zajedničko upravljanje prirodnim resursima i sprečavaju ekološke rizike
- Podržavaju veze između nadležnih institucija/organizacija s obje strane granice
- Imaju partnere s obje strane granice
- Potiču ravnopravno sudjelovanje žena i marginaliziranih skupina
- Ekološki su održivi

Detaljniji kriteriji odabira projekata bit će naknadno definirani u primjenjivim Vodičima za prijavitelje projekata ili/i pozivima na dostavu prijedloga projekata.

Ova mjera provodit će se kroz programe dodjele bespovratnih sredstava i/ili ugovore o nabavi – za usluge, radove i opskrbu (ovisno o odluci Zajedničkog odbora za praćenje). Za programe dodjele bespovratnih sredstava, iznos raspoloživih potpora indikativno je naveden niže.

Minimalna i maksimalna visina bespovratnih sredstava EU-a (€)	50,000 – 300,000
Maksimalna visina sredstava iz fondova EU-a s ukupnim prihvatljivim troškom (%)	85%

Mjera 1.3: „People-to-People“

Ova mjera potaknut će kontakte, komunikaciju i suradnju između lokalnih zajednica i organizacija/agencija lokalnih zajednica u prekograničnom području, osobito podržavanjem žena i marginaliziranih skupina (nezaposlenih mladih osoba i osoba s invaliditetom), lokalne demokracije i razvoja civilnog društva.

Izravne korisnike ove mjere čine neprofitne pravne osobe uspostavljene na temelju javnog ili privatnog prava radi javnog interesa ili za posebnu svrhu ispunjavanja potreba od općeg interesa, a pripadaju između ostalog jednoj od sljedećih skupina:

- Lokalne organizacije, udruge i zaklade
- Organizacije za suradnju između zajednica
- Profesionalne organizacije
- Organizacije za pružanje društvenih i zdravstvenih usluga
- Sindikati
- Javne/neprofitne organizacije, uključujući institute, sveučilišta, fakultete, srednje i osnovne škole,
- Kulturne organizacije, uključujući muzeje, knjižnice i kazališta
- Tijela lokalne uprave
- NVO-i

- Regionalne i lokalne agencije za razvoj

Vrste aktivnosti prihvatljive temeljem ove mjere su između ostalog:

- Pravno savjetovanje za marginalizirane skupine
- Zajednički programi izgradnje zajednice s naglaskom na međunarodnu suradnju
- Zajedničko pružanje zdravstvenih usluga
- Razvoj prekogranične suradnje među organizacijama koje pružaju socijalne usluge i socijalnu pomoć
- Aktivnosti podizanja svijesti o posljedicama socijalne isključenosti
- Podrška nevladinim organizacijama koje se aktivno bore protiv socijalne isključenosti
- Aktivnosti potpore lokalne demokracije
- Prekogranično umrežavanje kulturnih institucija i institucija za mlade
- Stvaranje zajedničkih programa kulturne razmjene (sastanci i razmjene između organizacija za mlade, umjetničkih i kulturnih organizacija)
- Pronalazak prekograničnih partnera

Postizanje mjere mjerit će se na temelju sljedećih pokazatelja:

Pokazatelji neposrednih rezultata:

Broj zajedničkih programa u zajednici

Broj održanih događanja za podizanje svijesti o socijalnoj isključenosti

Broj podržanih regionalnih NVO-a

Broj događanja organiziranih za potporu lokalne demokracije

Broj prekograničnih partnerstava mladih i kulturnih partnerstava

Broj organiziranih manifestacija s ciljem kulturne razmjene

Broj projekata koji aktivno uključuju žene i marginalizirane skupine

Pokazatelji rezultata:

Poboljšan pristup ranjivih skupina/lokalnog stanovništva socijalnim uslugama u zajednici

Smanjenje broja incidenata na etničkoj osnovi

Porast stope uspjeha sudskih slučajeva vezanih uz marginalizirane skupine

Kriteriji odabira projekata i mehanizmi isplate

Općenito, prihvatljivi projekti:

- Razvijaju kontakte i veze među lokalnim zajednicama u programskome području
- Podržavaju veze između nadležnih institucija/organizacija s obje strane granice
- Imaju partnere s obje strane granice
- Potiču ravnopravno sudjelovanje žena i marginaliziranih skupina
- Ekološki su održivi.

Detaljniji kriteriji odabira projekata bit će naknadno definirani u primjenjivim Vodičima za prijavitelje ili/i pozivima na dostavu prijedloga projekata.

Ova mjera provodit će se kroz programe dodjele bespovratnih sredstava i/ili ugovore o nabavi – za usluge, radove i opskrbu (ovisno o odluci Zajedničkog odbora za praćenje). Za programe dodjele bespovratnih sredstava, iznos raspoloživih potpora indikativno je naveden niže.

Minimalna i maksimalna visina potpore EU-a (€)	30,000 – 50,000
Maksimalna visina sredstava iz fondova EU-a s ukupnim prihvatljivim troškom (%)	85%

3.4.2 Prioritet 2: Tehnička pomoć

Cilj je ove prioritetne osi osigurati djelotvorno i učinkovito upravljanje Programom prekogranične suradnje i njegovu provedbu.

3.4.2.1 Pozadina i opravdanost

Tehnička pomoć koristit će se za potporu rada dviju nacionalnih Operativnih struktura i Zajedničkog nadzornog odbora (ZNO-a) kako bi se osigurali učinkovita i djelotvorna provedba, praćenje, kontrola i evaluacija Programa. To se prvenstveno planira postići utvrđivanjem i radom Zajedničkog tehničkog tajništva (ZTT-a) i jednog nacionalnog predstavništva ZTT-a. Zajedničko tehničko tajništvo bit će zaduženo za svakodnevno upravljanje programom i bit će odgovorno Operativnoj strukturi i Zajedničkom nadzornom odboru. Tehnička pomoć podržat će aktivnosti kojima se osigurava priprema i odabir visokokvalitetnih programskih operacija i širenje informacija o programskim aktivnostima i ostvarenjima. Pod vodstvom Zajedničkog nadzornog odbora, proračun tehničke pomoći koristit će se za vanjske evaluacije programa (*ad hoc*, srednjoročnu i naknadnu).

Opći cilj prioriteta:

- ☛ Povećati kapacitet nacionalnih i zajedničkih struktura za upravljanje programima prekogranične suradnje

Konkretni ciljevi prioriteta:

- ☞ Osigurati učinkovito djelovanje struktura značajnih za Program
- ☞ Osigurati i odaslati informacije o Programu državnim tijelima, široj javnosti i korisnicima Programa
- ☞ Povećati kapacitet potencijalnih korisnika, osobito unutar programskog područja, za pripremu i provedbu visoko kvalitetnih programskih operacija
- ☞ Osigurati tehničku stručnost za vanjske evaluacije Programa

Glavni su korisnici:

- Operativne strukture;
- Zajednički nadzorni odbor;
- Zajedničko tehničko tajništvo (sjedište i predstavništvo Zajedničkog tehničkog tajništva);
- Sve druge strukture/tijela vezani uz razvoj i provedbu Programa prekogranične suradnje (npr. Upravljački odbor/Odbor za odabir)
- Korisnici programa.

S obzirom da nadležna državna tijela (Operativne strukture u Hrvatskoj i Srbiji) de facto imaju monopol (u smislu članka 168, stavka 1, podstavka c. Provedbenih pravila Financijske uredbe) za provedbu Programa prekogranične suradnje, nadležna ugovorna tijela u obje države sklopit će pojedinačni izravni sporazum o potpori s Operativnim strukturama, bez poziva na dostavu prijedloga projekata, za iznose ne veće od navedenih pod Prioritetom 2 - Tehnička pomoć u svakoj od država. Operativne strukture imaju pravo podugovarati poslove obuhvaćene izravnim sporazumom (npr. tehničku pomoć, evaluaciju, promidžbu itd.) (pri provedbi mjera tehničke pomoći državna tijela mogu podugovarati pružanje usluga ili nabavu robe).

Za učinkovito korištenje sredstava tehničke pomoći potrebna je uska suradnja državnih tijela (Operativnih struktura, koordinatora za Program prekogranične suradnje) iz država sudionica.

U skladu s područjem primjene ovoga prioriteta, on će se provoditi kroz dvije mjere.

3.4.2.2 Mjere; Prioritet 2

Mjera 2.1: Rukovođenje Programom i provedba Programa

Ova mjera podržat će rad nacionalnih Operativnih struktura i Zajedničkog nadzornog odbora u upravljanju programom. Osigurat će također savjete i podršku krajnjim korisnicima u razvoju i provedbi projekta.

Vrste prihvatljivih aktivnosti:

- Odabir osoblja i djelovanje Zajedničkog tehničkog tajništva i njegova predstavništva
- Pružanje podrške nacionalnim Operativnim strukturama u upravljanju Programom
- Osiguranje stručnog usavršavanja osoblja nacionalnih Operativnih struktura
- Pružanje podrške Zajedničkom nadzornom odboru u provedbi njegovih dužnosti pri odabiru projekata i praćenju Programa
- Pružanje logističke i tehničke podrške za sastanke Zajedničkog nadzornog odbora
- Pružanje pomoći potencijalnim krajnjim korisnicima u pripremi projekata

- Pružanje odgovarajuće tehničke stručnosti u procjeni prijave projekata
- Uspostavljanje sustava za praćenje i kontrolu projekta i podrška istima, uključujući kontrole na prvoj razini
- Provedba izlazaka na teren u programskim operacijama
- Izrada nacrtu izvješća o praćenju provedbe projekta i izvješća o provedbi programa

Općenito, Mjera 2.1. namijenjena je pružanju podrške radu nacionalnih Operativnih struktura, Zajedničkog nadzornog odbora, Zajedničkog tehničkog tajništva i njegova predstavništva te radu bilo kojih drugih struktura (npr. Upravljačkog odbora) uključenih u upravljanje Programom. Ova mjera također treba pokriti administrativne i operativne troškove vezane uz provedbu programa, uključujući troškove pripreme i praćenja programa, procjene i odabira operacija, organizacije sastanaka Nadzornog odbora itd. Sredstvima za tehničku pomoć moguće je pokriti troškove osoblja Zajedničkog tehničkog tajništva, izuzev plaća javnih službenika.

Postizanje mjere mjerit će se na temelju sljedećih pokazatelja:

Pokazatelji neposrednih rezultata:

Broj angažiranih zaposlenika u Zajedničkom tehničkom tajništvu

Broj sastanaka Zajedničkog nadzornog odbora

Broj obučeni zaposlenika Operativnih struktura

Broj organiziranih obuka za potencijalne krajnje korisnike

Broj ocijenjenih prijedloga projekata

Broj izlazaka na teren

Broj pripremljenih izvješća o praćenju provedbe projekta

Pokazatelji rezultata:

Povećan kadrovski kapacitet Operativnih struktura

Poboljšana kakvoća prijedloga projekata

Postotak utrošenih sredstava IPA-e

Smanjen postotak neprihvatljivih troškova koje potražuju krajnji korisnici

Mjera 2.2: Informiranje o Programu, promidžba i evaluacija Programa

Ova mjera osigurat će svijest o Programu među lokalnim, regionalnim i nacionalnim donositeljima odluka, tijelima za financiranje, stanovnicima programskoga područja i širom javnosti u Hrvatskoj i Srbiji. Ona će podržati pružanje stručnog znanja Zajedničkom nadzornom odboru u planiranju i provedbi vanjskih evaluacija Programa. Pokrit će također, između ostalog, pripremu, prijevode i distribuciju materijala za informiranje i promidžbu vezanih uz Program, uključujući web stranicu Programa.

Vrste prihvatljivih aktivnosti:

- Priprema i distribucija promidžbenih materijala (uključujući izjave za tisak)
- Postavljanje web stranice Programa i upravljanje njome
- Organizacija promotivnih događanja (sastanci, seminari, konferencije, TV/radio-emisije)
- Redovita izrada i distribucija biltena
- Redovite evaluacije Programa

Postizanje mjere mjerit će se na temelju sljedećih pokazatelja:

Pokazatelji neposrednih rezultata:

Broj distribuiranih promidžbenih materijala

Broj organiziranih promotivnih događanja

Broj posjeta web-stranici Programa

Broj izrađenih biltena

Broj izvršenih evaluacija

Pokazatelji rezultata:

Povećana upoznatost šire javnosti s Programom

Povećana upoznatost potencijalnih korisnika s Programom

Poboljšana provedba Programa

3.5 Sažetak prioriteta i mjera

OPĆI CILJ						
Poticanje prekogranične suradnje u cilju povećanja raznolikosti i unapređenja regionalnog gospodarstva na socijalno i ekološki održiv način, uz istovremeno poboljšavanje dobrosusjedskih prekograničnih odnosa						
PRIORITET 1			PRIORITET 2			
Održivi društveno-gospodarski razvoj Cilj: Promicanje održivog razvoja prekograničnog područja učinkovitim iskorištavanjem gospodarskog potencijala područja, uz sinergiju s prihvatljivim korištenjem prirodnih bogatstava radi očuvanja regionalne biološke raznovrsnosti			Tehnička pomoć Cilj: Povećati kapacitet nacionalnih i zajedničkih struktura u upravljanju programima prekogranične suradnje			
SPECIFIČNI CILJEVI						
▪ Promicati poslovnu suradnju, povećanje prekogranične trgovine, razvoj mobilnosti na tržištu rada, prekograničnih institucija za istraživanje i razvoj i zajedničko gospodarsko	▪ Zaštititi i čuvati prirodne resurse prekograničnog područja poduzimanjem zajedničkih aktivnosti i povećanjem javne svijesti	▪ Promicati dobrosusjedске prekogranične odnose između lokalnih zajednica	▪ Osigurati učinkovito djelovanje struktura značajnih za Program	▪ Osigurati i odaslati informacije o Programu državnim tijelima, široj javnosti i korisnicima Programa	▪ Povećanje kapaciteta potencijalnih korisnika, osobito unutar programskog područja, za pripremu i provedbu visoko kvalitetnih	▪ Osigurati tehničku stručnost za vanjske evaluacije Programa

planiranje					programskih operacija	
▪ Poticati razvoj turizma na temelju prekograničnog regionalnog identiteta						
Mjera 1.1. Gospodarski razvoj			Mjera 2.1. Upravljanje Programom i provedba Programa			
Mjera 1.2. Zaštita okoliša			Mjera 2.2. Informiranje o Programu, promidžba i evaluacija Programa			
Mjera 1.3. „People-to-People“						
HORIZONTALNA TEMA: Izgradnja kapaciteta za prekograničnu suradnju						

3.6 Sažetak pokazatelja

Prioritet 1 Održivi društveno-gospodarski razvoj		
Mjere	Pokazatelji	
Mjera 1.1. Gospodarski razvoj	Neposredni rezultat	▪ Broj uspostavljenih prekograničnih poslovnih mreža ▪ Broj uspostavljenih mreža između sveučilišta/znanstveno-istraživačkih instituta - poduzeća ▪ Broj prekograničnih trgovačkih sajmova ▪ Broj poduzeća koja su uključena u prekogranične projekte ili imaju korist od njih ▪ Broj odraslih sudionika obuke u strukovnim vještinama ▪ Broj prekograničnih studija za istraživanje tržišta ▪ Broj promotivnih događanja za lokalne/regionalne proizvode ▪ Broj zajedničkih inicijativa udruživanja ▪ Broj integriranih turističkih proizvoda/ponuda ▪ Broj rekonstruiranih/restauriranih lokacija baštine ▪ Broj projekata u području turističke infrastrukture ▪ Broj projekata koji aktivno uključuju žene i marginalizirane skupine ljudi
	Rezultat	▪ Broj osoba koje su uspješno završile stručno osposobljavanje ▪ Porast broja posjetitelja/prihoda od posjetitelja na lokacijama u koje je uloženo (tj. na kojima su poboljšane instalacije, predstavljeni novi proizvodi ili organizirana promotivna događanja) ▪ Povećana razina inovacija u poslovanju prijenosom tehnologije malim i srednjim poduzećima putem sveučilišta i institucija za istraživanje i razvoj
Mjera 1.2 Zaštita okoliša	Neposredni rezultat	▪ Broj zajedničkih planova upravljanja zaštićenim područjima ▪ Broj prekograničnih planova za izvanredne situacije ▪ Broj osoba osposobljenih za planiranje za izvanredne situacije ▪ Broj prekograničnih partnerstava između ekoloških organizacija/agencija ▪ Broj održanih događanja za podizanje svijesti ▪ Broj zajedničkih planova za upravljanje otpadom ▪ Povećana pokrivenost zajedničkim sustavima praćenja ▪ Broj studija izvedivosti i/ili druge tehničke dokumentacije pripremljene za postrojenja za obradu otpadnih voda, barijere za sprečavanje poplava, odlagališta otpada ▪ Broj projekata koji aktivno uključuju žene i marginalizirane skupine ljudi

	Rezultat	▪ Broj uspostavljenih prekograničnih timova za izvanredne situacije ▪ Smanjenje fizičke i ekološke štete koja je nastala u izvanrednim slučajevima ▪ Smanjenje broja slučajeva prekograničnog zagađenja ▪ Povećan kapacitet za planiranje i upravljanje za izvanredne situacije ▪ Povećana svijest o prekograničnim ekološkim pitanjima ▪ Smanjenje količine otpada i otpadnih voda ▪ Povećanje površine i broja zaštićenih područja ▪ Poboljšana kakvoća zaštite u zaštićenim područjima
Mjera 1.3. „People-to-People“	Neposredni rezultat	▪ Broj zajedničkih programa u zajednici ▪ Broj održanih događanja za podizanje svijesti o socijalnoj isključenosti ▪ Broj podržanih regionalnih NVO-a ▪ Broj prekograničnih partnerstava mladih i kulturnih partnerstava ▪ Broj organiziranih manifestacija s ciljem kulturne razmjene ▪ Broj projekata koji aktivno uključuju žene i marginalizirane skupine ljudi
	Rezultat	▪ Poboljšan pristup ranjivih skupina/lokalnog stanovništva socijalnim uslugama u zajednici ▪ Smanjenje broja incidenata na etničkoj osnovi ▪ Porast stope uspješnosti sudskih slučajeva vezanih uz marginalizirane skupine
Prioritet 2 Tehnička pomoć		
Mjere	Pokazatelji	
Mjera 2.1. Upravljanje Programom i provedba Programa	Neposredni rezultat	▪ Broj angažiranih zaposlenika u Zajedničkom tehničkom tajništvu ▪ Broj sastanaka Zajedničkog nadzornog odbora ▪ Broj obučeni zaposlenika Operativnih struktura ▪ Broj obuka organiziranih za potencijalne krajnje korisnike ▪ Broj procijenjenih prijedloga projekata ▪ Broj obavljenih izlazaka na teren ▪ Broj sastavljenih izvješća o praćenju
	Rezultat	▪ Povećan kadrovski kapacitet u Operativnim strukturama ▪ Povećana kakvoća prijedloga projekata ▪ Postotak apsorbiranih financijskih sredstava IPA-e ▪ Smanjen postotak neprihvatljivih troškova čiju nadoknadu traže krajnji korisnici
Mjera 2.2. Informiranje o Programu, promidžba i evaluacija Programa	Neposredni rezultat	▪ Količina razaslanih promidžbenih materijala ▪ Broj promotivnih događanja ▪ Broj posjeta web stranici Programa ▪ Broj izdanih biltena ▪ Broj obavljenih evaluacija
	Rezultat	▪ Povećana svijest o Programu u široj javnosti ▪ Povećana svijest o Programu među potencijalnim korisnicima ▪ Poboljšana provedba Programa

3.7 Plan financiranja

Na temelju sredstava predviđenih Višegodišnjim indikativnim financijskim okvirom i predviđenih prioriteta, iznosi nacionalnog i sufinanciranja Europske unije 2007-2011 za IPA program prekogranične suradnje Hrvatska - Srbija kako prikazani su u donjim tablicama. Hrvatski udio sredstava IPA-e nešto je niži od srbijanskoga i odražava činjenicu da su prihvatljivo područje i gustoća naseljenosti manji na hrvatskoj strani programskog područja. Za usporedbu, hrvatska stopa sufinanciranja Prioriteta 2 (tehnička pomoć) viša je od srbijanske (69% naprema 85%) radi očekivanih troškova ugošćivanja programa Zajedničkog tehničkog tajništva.

Doprinos Zajednice obračunava se s obzirom na prihvatljive izdatke koji se za Prekogranični program Hrvatska - Srbija temelje na ukupnim izdacima, prema dogovoru država sudionica i kako je predviđeno Prekograničnim programom.

Doprinos Zajednice na razini prioritetne osi neće premašivati gornju granicu od 85% prihvatljivih izdataka.

Doprinos Zajednice za pojedinu prioritetnu os neće biti manji od 20% prihvatljivih izdataka.

Primjenjuju se odredbe članka 90. Uredbe Komisije (EZ) br. 718/2007 (SL L170 29.06.2007) (Provedbena uredba IPA-e).

Tablica 3.7.1 Raspodjela sredstava IPA-e godišnje - Hrvatska, u €

	IPA CBC Hrvatska	Nacionalno sufinanciranje Hrvatska	Ukupno Hrvatska	Stopa sufinanciranja IPA-e Hrvatska
Prioritet 1 Održivi društveno- gospodarski razvoj	3,600,000	635,295	4,235,295	85%
2007	720,000	127,059	847,059	85%
2008	720,000	127,059	847,059	85%
2009	720,000	127,059	847,059	85%
2010	720,000	127,059	847,059	85%
2011	720,000	127,059	847,059	85%
Prioritet 2 Tehnička pomoć	400,000	175,000	575,000	69%
2007	80,000	35,000	115,000	69%
2008	80,000	35,000	115,000	69%
2009	80,000	35,000	115,000	69%
2010	80,000	35,000	115,000	69%
2011	80,000	35,000	115,000	69%
UKUPNO	4,000,000	810,295	4,810,295	83%

Tablica 3.7.2 Raspodjela sredstava IPA-e godišnje - Srbija, u €

	IPA CBC Srbija	Nacionalno sufinanciranje Srbija	Ukupno Srbija	Stopa sufinanciranja IPA-e Srbija
Prioritet 1 Održivi društveno-gospodarski razvoj	4,500,000	794,120	5,294,120	85%
2007	900,000	158,824	1,058,824	85%
2008	900,000	158,824	1,058,824	85%
2009	900,000	158,824	1,058,824	85%
2010	900,000	158,824	1,058,824	85%
2011	900,000	158,824	1,058,824	85%
Priority 2 Tehnička pomoć	500,000	88,235	588,235	85%
2007	100,000	17,647	117,647	85%
2008	100,000	17,647	117,647	85%
2009	100,000	17,647	117,647	85%
2010	100,000	17,647	117,647	85%
2011	100,000	17,647	117,647	85%
UKUPNO	5,000,000	882,355	5,882,355	85%

U Hrvatskoj i Srbiji pomoć IPA-e sufinancirat će se sredstvima iz nacionalnog državnog proračuna te sredstvima krajnjih korisnika udjela najmanje 15%.

3.8 Prihvatljivost izdataka

Kako je navedeno u članku 89. Provedbene uredbe IPA-e, sljedeći izdaci smatraju se prihvatljivima:

- (1) Izdaci nastali nakon potpisa sporazuma o financiranju za operacije ili dijelove operacija provedene unutar država korisnica.
- (2) Odstupajući od članka 34. stavka 3. Provedbene uredbe IPA-e⁷, izdaci vezani uz:
 - (a) poreze na dodanu vrijednost, ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:
 - (i) nisu nadoknadivi ni na koji način,
 - (ii) utvrđeno je da ih snosi krajnji korisnik, i
 - (iii) jasno su određeni u prijedlogu projekta.
 - (b) naknade za transnacionalne financijske transakcije;
 - (c) kad provedba operacija zahtijeva otvaranje jednog ili više zasebnih računa, naknade za bankovne usluge otvaranja i vođenja računa;
 - (d) nagrade za pravno savjetovanje, javnobilježničke nagrade, troškovi angažiranja tehničkih ili financijskih stručnjaka te troškovi računovodstvenih poslova ili revizije ako su izravno povezani sa sufinanciranom operacijom i neophodni za njezinu pripremu ili provedbu;
 - (e) troškovi jamstava koje daje banka ili druge financijske institucije, u tolikoj mjeri koliko ta jamstva zahtijeva nacionalno ili zakonodavstvo Zajednice;
 - (f) fiksni troškovi, pod uvjetom da se temelje na stvarnim troškovima proizašlima iz provedbe operacija o kojima je riječ. Paušalni iznosi temeljeni na prosječnim troškovima ne smiju premašivati 25% izravnih troškova operacije koji mogu utjecati na razinu fiksnih troškova. Obračun se uredno dokumentira i periodično revidira.
- (3) Uz tehničku pomoć za Program prekogranične suradnje iz članka 94. Provedbene uredbe IPA-e, sljedeći izdaci koje podmiruju tijela javne vlasti u pripremi ili provedbi operacije:
 - (a) troškovi stručnih usluga koje tijela javne vlasti, osim krajnjeg korisnika, pružaju u pripremi ili provedbi operacija;
 - (b) troškovi pružanja usluga vezanih uz pripremu i provedbu operacija koje pruža tijelo javne vlasti koje je samo krajnji korisnik i koje obavlja operaciju za vlastiti račun, bez korištenja usluga drugih, vanjskih pružatelja usluga, ako su to dodatni troškovi i odnose se na stvarno i izravno naplaćene izdatke za sufinanciranu operaciju.

Tijelo javne vlasti o kojem je riječ ili fakturira troškove iz točke (a) ovog stavka krajnjem korisniku ili potvrđuje te troškove na temelju dokumenata ekvivalentne dokazne vrijednosti koji omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova te operacije koje je to tijelo podmirilo.

Troškovi iz točke (b) ovog stavka moraju se potvrditi pomoću dokumenata koji omogućavaju utvrđivanje stvarnih troškova te operacije koje je podmirilo tijelo javne vlasti o kojemu je riječ.

⁷ Uredba Komisije (EZ) br. 718/2007 (SL L170, 29.06.2007, str. 1)

POGLAVLJE IV. PROVEDBENE ODREDBE

Odredbe za provedbu ovog dokumenta temelje se na odredbama Uredbe Komisije (EZ) br. 718/2007 (u daljnjem tekstu 'Provedbena uredba IPA-e'), osobito onima koje se odnose na komponentu prekogranične suradnje (Dio II, Glava II, Poglavlje III, Odlomci 1 i 3), kao i na Financijskoj uredbi (EZ, Euratom) br. 1605/2002, izmijenjenoj i dopunjenoj Uredbom Vijeća br. 1995/2006, posebice njenim člancima 53., 53a., 53c., 54. i 57., koji donose odredbe za centralizirano i decentralizirano upravljanje sredstvima pomoći EU-a. Hrvatska upravlja Programom prema modelu decentraliziranog upravljanja, dok Srbija koristi model centraliziranog upravljanja.

4.1 Programske strukture i tijela

Upravljačke strukture Programa su:

- Nacionalni koordinatori programa IPA
- Voditelji Operativnih struktura
- Zajednički nadzorni odbor (ZNO)
- Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT)

Svaka država sudionica osnovala je Operativnu strukturu (OS) za odnosni dio Programa. Države korisnice osnovala su i Zajednički nadzorni odbor koji osigurava učinkovitost i kakvoću provedbe Programa. U skladu s Provedbenom uredbom IPA-e (člankom 139), Operativne strukture osnovala su Zajedničko tehničko tajništvo za pomoć Operativnim strukturama i Zajedničkom nadzornom odboru u ispunjavanju njihovih zadataka.

4.1.1 Operativne strukture (OS) u državama korisnicama

Hrvatska	Srbija
▪ Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva (MRRŠVG) - nadležno ministarstvo odgovorno za upravljanje Komponentom II IPA-e i njezinu provedbu▪ Agencija za regionalni razvoj (ARR) kao provedbena agencija⁸	▪ Ured za Europske integracije – nadležno za koordinaciju Komponente II IPA-e▪ Delegacija EU – provedbena agencija

Operativne strukture pojedine države blisko surađuju u razvoju i provedbi Programa prekogranične suradnje osnivajući zajedničke mehanizme koordinacije. Operativne strukture odgovorne su za provedbu Programa u svojoj državi.

4.1.1.1 Hrvatska

Nacionalni Koordinator IPA-e (NIPAK) (u smislu članka 22. stavka 2. Provedbene uredbe IPA-e) državni je tajnik u Središnjem državnom uredu za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova Europske Unije (SDURF-u). NIPAK je nadležan za sveukupnu koordinaciju pomoći iz IPA-e.

⁸ Prijelazno rješenje primjenjuje se do prijenosa ovlasti za upravljanjem na Agenciju za regionalni razvoj, vidi odlomak 4.1.1.1.

Operativna struktura u Hrvatskoj sastoji se od nadležnog ministarstva odgovornog za upravljanje Komponentom II IPA-e: MRRŠVG-a i provedbene agencije: ARR (dužnosnik ovlašten za odobravanje Programa je direktor ARR⁹). Operativna struktura (MRRŠVG) dobila je prijenos ovlasti za upravljanje od strane Komisije u studenom 2008¹⁰. godine, u skladu s Provedbenom uredbom IPA-e (čl. 14). ARR je akreditirana od strane NDO-a u studenom 2009, u skladu s Provedbenom uredbom IPA-e čl. 14 i 139. Tijekom 2010. godine očekuje se da će ARR dobiti prijenos ovlasti za upravljanje od strane Komisije. Do tada, ugovore i plaćanja priprema SAFU pod upravljačkim nadzorom Voditelja Operativne strukture koji potpisuje iste, s izuzetkom sredstava za tehničku pomoć, za koja SAFU u ulozi ugovornog tijela osigurava interim.

Voditelj Operativne strukture ((VOS) državni je tajnik u MRRŠVG i odgovoran je za aktivnosti hrvatske Operativne strukture.

4.1.1.2 Srbija

Od srpnja 2010. godine, Operativna struktura u Srbiji je Ured za europske integracije – Sektor za programe prekogranične i transnacionalne suradnje, dok je ugovorno tijelo Delegacija Europske unije u Srbiji.

Voditelj Operativne strukture¹¹ u Srbiji je zamjenik Direktora – Koordinatora za EU fondove u Uredu za europske integracije i odgovoran je za aktivnosti srpske Operativne strukture.

4.1.1.3 Odgovornosti Operativnih struktura

Operativne strukture su, između ostalog, odgovorne za:

- (a) zajedničku pripremu Programa prekogranične suradnje u skladu s čl. 91. Provedbene uredbe IPA-e;
- (b) predlaganje predstavnika Zajedničkog upravljačkog odbora koje imenuje ZNO
- (c) zajedničku pripremu izmjena i dopuna Programa o kojima će raspravljati Zajednički nadzorni odbor (ZNO);
- (d) osnivanje Zajedničkog tehničkog tajništva;
- (e) sudjelovanje u radu Zajedničkog nadzornog odbora i usmjeravanje ZNO-a u praćenju Programa;
- (f) sastavljanje i provođenje strateških odluka ZNO-a
- (g) izvještavanje NIPAK-a/VOS-a/Koordinatora za prekograničnu suradnju o svim aspektima provedbe Programa;
- (h) uspostavljanje sustava, uz pomoć ZTT-a, za prikupljanje pouzdanih informacija o provedbi Programa i dostavljanje podataka ZNO-u, NIPAK-u/VOS-u/Koordinatoru za prekograničnu suradnju i/ili Europskoj komisiji;
- (i) osiguravanje kvalitete provedbe Programa prekogranične suradnje zajedno sa ZNO-om;

⁹ Odluka Vlade o imenovanju odgovornih osoba za upravljanje IPA-om (NN br: 18/07); izmjena odluke Vlade o imenovanju odgovornih osoba za upravljanje IPA-om (NN br. 82/07; 34/08; 6/09; 83/09)

¹⁰ IPA sustav decentraliziranog upravljanja – Odluka o prijenosu ovlasti upravljanja na Republiku Hrvatsku za komponentu II

¹¹ Operativni sporazum između VOS-a i direktora ARR potpisan dana 2 rujna 2009

- (j) slanje godišnjeg izvješća i konačnog izvješća o provedbi Programa prekogranične suradnje Komisiji i NIPAK-u nakon što ih pregleda i odobri ZNO;
- (k) osiguravanje izvještavanja o nepravilnostima;
- (l) predvođenje rada Zajedničkog tehničkog tajništva;
- (m) promicanje informiranja i promidžbene aktivnosti;

U Hrvatskoj, gdje se provedbom Programa upravlja decentralizirano, provedbena agencija u sklopu Operativne strukture nadležna je za:

- (n) ugovaranje projekata koje odabere Zajednički nadzorni odbor;
- (o) knjiženje plaćanja i financijsko izvješćivanje o pribavljanju usluga, opskrbi, radovima i potporama hrvatskoj strani Programa prekogranične suradnje;
- (p) osiguravanje da se operacije provode u skladu s odnosnim odredbama o javnoj nabavi;
- (q) osiguravanje da krajnji korisnici i ostala tijela uključena u provedbu operacija imaju ili zaseban računovodstveni sustav ili odgovarajući računovodstveni kod za sve transakcije u vezi s operacijom, ne dovodeći u pitanje nacionalne računovodstvene propise;
- (r) osiguravanje zadržavanja svih dokumenata potrebnih za odgovarajuće revizijsko izvješće;
- (s) osiguravanje da Nacionalni fond i Nacionalni dužnosnik za ovjeravanje prime sve potrebne informacije o odobrenim izdacima i primijenjenim postupcima;
- (t) vršenje provjera kako bi se osiguralo da su iskazani izdaci zaista nastali u skladu s primjenjivim propisima, da su usluge ili proizvodi isporučeni u skladu s odlukom o odobrenju te da su zahtjevi krajnjeg korisnika za plaćanjem opravdani.

4.1.2 Zajednički nadzorni odbor (ZNO)

Sudjelujuće države korisnice Programa uspostavljaju Zajednički nadzorni odbor za Program unutar 3 mjeseca od stupanja na snagu prvog sporazuma o financiranju u vezi s Programom.

Zajednički nadzorni odbor sastoji se od dva predstavnika Operativnih struktura, te predstavnika nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti, te socijalnog i ekonomskog partnerstva objiju država sudionica. Delegacije Europske unije u Hrvatskoj i u Srbiji sudjeluju u radu Zajedničkog nadzornog odbora u svojstvu savjetnika.

ZNO izrađuje svoj Pravilnik sukladno mandatu zajedničkog nadzornog odbora definiranog od strane Komisije, kako bi obavljao svoj zadatak u skladu s Provedbenom uredbom IPA-e. Usvaja ga na svom prvom sastanku.

Sastav ZNO-a utvrđuje se Pravilnikom ZNO-a.

Zajednički nadzorni odbor sastaje se najmanje dvaput godišnje, na inicijativu država sudionica ili Komisije, a njime predsjedava predstavnik jedne od država prema načelu rotacije.

Zajednički nadzorni odbor uvjerava se u učinkovitost i kvalitetu provedbe Programa prekogranične suradnje, u skladu sa sljedećim odredbama (u skladu s člankom 142. Provedbene uredbe IPA-e):

- a. razmatra i odobrava kriterije za odabiranje operacija koje će financirati Program prekogranične suradnje i odobrava svaku preradu tih kriterija u skladu s potrebama Programa;

- b. periodično ocjenjuje napredak ka postizanju konkretnih ciljeva Programa prekogranične suradnje na temelju dokumenata koje dostavljaju Operativne strukture sudjelujućih država korisnica Programa;
- c. pregledava rezultate provedbe, osobito ostvarenje ciljeva postavljenih za svaku prioritetnu os i evaluacije iz članka 57. stavka 4. i članka 141. Provedbene uredbe IPA-e prije njihove predaje NIPAK-ima, NDO-u (samo u slučaju decentraliziranog sustava upravljanja) i Komisiji od strane OS-a;
- d. pregledava godišnja i konačna izvješća o provedbi iz članka 144. Provedbene uredbe IPA-e;
- e. obavještava ga se, prema potrebi, o godišnjem izvješću (izvješćima) o revizijskim aktivnostima iz članka 29. stavka 2. točke b) prve podtočke Provedbene uredbe IPA-e, i bilo kakvim važnim napomenama koje bi Komisija mogla imati nakon pregleda tog izvješća;
- f. odgovoran je za odabir operacija. ZNO može prenijeti dužnost procjene prijedloga projekata na Zajednički upravljački odbor koji je imenovao;
- g. može predložiti bilo kakvu reviziju ili pregled Programa prekogranične suradnje za koji je vjerojatno da će omogućiti postizanje ciljeva iz članka 86. stavka 2. Provedbene uredbe IPA-e ili poboljšati upravljanje Programom, uključujući upravljanje financiranjem;
- h. razmatra i odobrava svaki prijedlog kojim se izmjenjuje i dopunjava sadržaj Programa prekogranične suradnje;
- i. odobrava okvir zadataka Zajedničkog tehničkog tajništva;
- j. usvaja plan informiranja i promidžbe načinjen pod okriljem Operativnih struktura.

4.1.3 Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT)

Operativne strukture pristale su uspostaviti Zajedničko tehničko tajništvo (ZTT) za pomoć Zajedničkom nadzornom odboru i Operativnim strukturama u obavljanju dužnosti za koje su nadležni. ZTT je stoga administrativno tijelo Programa koje se bavi njegovim svakodnevnim upravljanjem.

U prvim godinama Programa Zajedničko tehničko tajništvo smješteno je u MMTPR-u, u Zagrebu (Hrvatska), s predstavništvom na srbijanskoj strani programskog područja.

Sastoji se od predstavnika koje predlažu obje Operativne strukture.

Zajedničko tehničko tajništvo i njegovo predstavništvo obavljaju svoje aktivnosti pod nadzorom Operativne strukture u Hrvatskoj, u suradnji s Operativnom strukturom u Srbiji.

Zajedničkim tehničkim tajništvom zajednički upravljaju obje Operativne strukture.

Troškovi Zajedničkog tehničkog tajništva i njegovog predstavništva financiraju se proračunom tehničke pomoći Programa, pod uvjetom da se odnose na zadatke prihvatljive za financiranje u skladu s propisima EU-a.

Zadaci Zajedničkog tehničkog tajništva:

Zadaci ZTT-a i njegovog predstavništva trebaju obuhvaćati, između ostalog:

- podršku Operativnim strukturama u provedbi Programa;
- obavljanje tajničke funkcije za Operativne strukture i Zajednički nadzorni odbor, uključujući pripremu i slanje poštom dokumentacije za sastanke i zapisnika sa sastanaka;

- uspostavljanje, redovito održavanje i ažuriranje sustava praćenja (unos podataka na programskoj i projektnoj razini, posjeti lokacijama);
- pomoć Operativnim strukturama i ZNO-u u sastavljanju svih izvještaja o nadzoru nad provedbom Programa;
- pripremu i stavljanje na raspolaganje svih dokumenata potrebnih za provedbu projekta (općih informacija na programskoj razini, općih informacija na projektnoj razini, vodiča, kriterija, obrazaca za prikupljanje projektnih ideja, paketa za prijavu - vodiči, kriteriji za odabir projekta, prihvatljivost, obrasci za izvještavanje, ugovori);
- vršenje uloge prve točke kontakta za potencijalne predlagatelje projekata;
- pokretanje informativnih kampanja, obuka, linija za pomoć i internetskih „Pitanja i odgovora” s ciljem potpore potencijalnim predlagateljima projekata u pripremi prijedloga projekata;
- organizaciju odabira i evaluacije prijedloga projekata i provjeravanje jesu li dostupne sve informacije potrebne za donošenje odluke o prijedlozima projekata;
- osiguravanje tajnika Upravljačkom odboru te organizaciju i obavljanje njegova rada;
- osiguravanje da sva odnosna dokumentacija potrebna za ugovaranje na vrijeme bude dostupna ugovornim tijelima;
- pomoć ugovornim tijelima u procesu pregovora o proračunu prije potpisivanja ugovora;
- potporu krajnjim korisnicima u provedbi projekta, uključujući savjetovanje o postupcima nabave;
- organizaciju bilateralnih događanja, uključujući Forume za pronalaženje projektnih partnera i predstavljanje projektnih ideja;
- razvoj i održavanje mreže partnera;
- stvaranje i ažuriranje baze podataka potencijalnih predlagatelja projekata i sudionika u radionicama i ostalim događanjima;
- provođenje zajedničkih informativnih kampanja i obuka te uspostavljanje linija za pomoć i internetskih „Pitanja i odgovora“ u cilju pružanja potpore potencijalnim predlagateljima projekata u pripremi prijave za projekte kako ih definiraju Operativne strukture;
- postavljanje i održavanje službene web stranice Programa;
- planiranje vlastitih aktivnosti u skladu s planom rada koji jednom godišnje odobrava ZNO.

4.1.4 Uloga Komisije

S obzirom na decentralizirano upravljanje u Hrvatskoj, Komisija ima pravo obavljati ex-ante kontrolu, „kako je određeno Odlukom Komisije o prijenosu ovlasti za upravljanje u skladu s člankom 14. stavkom 3. Provedbene uredbe IPA-e.

S obzirom na centralizirano upravljanje u Srbiji, u skladu sa člankom 140. stavkom 1. Provedbene uredbe IPA-e, Europska komisija zadržava cjelokupnu odgovornost za odobrenje postupka dodjele bespovratnih sredstava i, djelujući kao ugovorno tijelo, za funkcije dodjele bespovratnih sredstava, provedbe javnog nadmetanja, ugovaranja i plaćanja.

Povrh tih standardnih uloga, Komisija u savjetodavnom svojstvu sudjeluje u radu Zajedničkog nadzornog odbora.

4.2 Postupci za programiranje, odabir i dodjelu sredstava

4.2.1 Zajednički strateški projekti

Prednost je dana provedbi putem jedinstvenih otvorenih poziva na dostavu prijedloga projekata. Međutim, ZNO ima mogućnost u nekim slučajevima utvrditi 'Zajedničke strateške projekte' u skladu s odredbama čl. 95. Provedbene uredbe IPA-e. Zajednički strateški projekti određuju se kao oni koji imaju značajan prekogranični učinak širom programskog područja i koji će, sami ili u kombinaciji s drugim strateškim projektima, postići ciljeve na razini mjera.

Opis poslova (usluge) i/ili tehničke specifikacije (roba i rad) sastavljaju Operativne strukture uz pomoć ZTT-a. Odnosna ugovorna tijela provode javni natječaj i ugovaraju projekte na temelju standardnih postupaka iz Praktičnog priručnika za procedure ugovaranja u kontekstu vanjske pomoći Europskih zajednica (PRAG) za odnosne vrste ugovora.

4.2.2 Pozivi na dostavu prijedloga projekata

Program prekogranične suradnje najčešće funkcionira putem shema za dodjelu bespovratnih sredstava na temelju jedinstvenih poziva na dostavu prijedloga projekata i jedinstvenog postupka odabira koji se odnosi na obje strane granice.

Postupci dodjele sredstava usklađeni su s odredbama Provedbene uredbe IPA-e (npr. člancima 95., 96., 140., 145., itd).

Kada situacija to zahtijeva, treba se pridržavati postupaka PRAG-a i standardnih predložaka te modela, osim ako odredbe Provedbene uredbe IPA-e i/ili zajednička priroda poziva zahtijevaju prilagođavanje.

a) Izrada projekata

Zajedničko tehničko tajništvo proaktivno podržava glavne korisnike i ostale korisnike tijekom ukupnog trajanja operacija, tj. tijekom pripreme počevši od izrade prijave, i provedbu operacija do potpune finalizacije odnosno operacije. Sveobuhvatan raspored dana općeg informiranja (putujuće predstavljanje) organizirat će se radi promicanja Prekograničnog programa, popraćen danima informiranja konkretnijeg sadržaja, radionicama i događanjima koja se organiziraju u svrhu traženja partnera u kontekstu poziva na dostavu prijedloga projekata. Ta događanja bit će popraćena prikladnim promidžbenim materijalom, redovito ažuriranom web stranicom Programa i ostalim događanjima kako bi se osiguralo uspostavljanje mreže sudionika i razmjena iskustava dobre prakse.

b) Priprema paketa za prijavu

- ZTT, pod nadzorom Operativnih struktura, sastavlja jedinstveni poziv na dostavu prijedloga projekata, Vodič za prijavitelje projekta i obrazac za prijavu te ostale dokumente vezane uz provedbu shema za dodjelu bespovratnih sredstava, objašnjavajući propise vezane uz prihvatljivost predlagatelja projekata i partnera, vrste aktivnosti i troškova koji su prihvatljivi za financiranje i kriterije evaluacije, držeći se što je više moguće formata predviđenih u PRAG-u. Međutim, s obzirom na prirodu projekata (prekogranična suradnja) i Provedbenu uredbu IPA-e (čl. 95, suradnja s prekograničnim partnerom i ostvarivanje jasne prekogranične koristi) mogu biti potrebne manje prilagodbe standardnih pravila PRAG-a.
- Obrazac za prijavu trebao bi obuhvatiti obje strane projekta (na hrvatskoj/srbijanskoj strani granice, tj. zajedničku prijavu), ali s jasno razdvojenim aktivnostima i troškovima sa svake strane granice. Elementi koje sadrži paket za prijavu (kriteriji prihvatljivosti i evaluacije, itd) moraju biti potpuno u skladu s odgovarajućim sporazumom o financiranju.
- Nacrte jedinstvenih poziva na dostavu prijedloga projekata, Vodič za prijavitelje projekata i obrazac za prijavu te ostale dokumente vezane uz provedbu shema za dodjelu bespovratnih sredstava odobrava ZNO.
- Operativne strukture predaju konačnu verziju paketa za prijavu, odnosno Delegaciji Europske unije na odobrenje.

b) Objavljivanje jedinstvenih poziva na dostavu prijedloga projekata

- Operativne strukture, uz pomoć ZTT-a, poduzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da poziv za prijavu projekata objavljen na nacionalnoj i regionalnoj

razini dopre do ciljne skupine u skladu sa zahtjevima Priručnika (vidjeti dolje Informiranje i promidžbu). Paket za prijavu stavljen je na raspolaganje na web stranici Programa i web stranicama ugovornih tijela te u papirnatom primjerku.

- ZTT je odgovoran za informativnu kampanju i odgovore na pitanja potencijalnih predlagatelja projekata. ZTT savjetuje potencijalne predlagatelje projekta kako bi što bolje shvatili i ispravno ispunili obrasce za prijavu.
- „Pitanja i odgovori” trebali bi biti dostupni kako na web stranici Programa tako i na web stranicama ugovornih tijela.

4.2.3 Odabir projekata nakon poziva na dostavu prijedloga projekata

Kao što je predviđeno Provedbenom uredbom IPA-e, predani prijedlozi projekta prolaze kroz zajednički postupak odabira. Kad god je to moguće, evaluacija projekta trebala bi se pridržavati pravila iz PRAG-a (Poglavlje 6.4) prilagođenih odredbama Provedbene uredbe IPA-e (npr. članak 140. o ulozi Komisije u odabiru operacija)¹². Zajednički upravljački odbor kojeg je imenovao ZNO evaluira projekte prema kriterijima utvrđenima u paketu za prijavu i izrađuje rang-listu u skladu s PRAG-om. Na temelju toga Zajednički nadzorni odbor zatim donosi konačnu odluku o projektima koje treba preporučiti za financiranje ugovornim tijelima (Provedbena agencija u Hrvatskoj, Delegacija Europske unije u Srbiji).

Glavni koraci postupka trebali bi biti sljedeći:

- ZTT zaprima i registrira prijave.
- ZNO imenuje Zajednički upravljački odbor i ako je potrebno vanjske procjenitelje koji će biti određeni u postupku dodjele tehničke pomoći Programa.
- Upravljački odbor osniva se tako da predstavnici dviju država budu jednako zastupljeni. Članove s pravom glasa predlažu Operativne strukture. Članovi Upravljačkog odbora imenuju se isključivo na temelju tehničke i profesionalne stručnosti u odnosnom području. ZTT osigurava tajništvo Upravljačkom odboru.
- Obje Operativne strukture mogu predložiti isti broj vanjskih procjenitelja koji će se financirati odnosnim sredstvima tehničke pomoći.
- Delegacije Europske unije u Hrvatskoj i u Srbiji *ex ante* odobravaju sastav Upravljačkog odbora i vanjske procjenitelje.
- Upravljački odbor procjenjuje projekte zaprimljene u sklopu poziva za prijavu projektnih prijedloga u skladu s PRAG procedurama, priprema evaluacijske izvještaje i rang listu svih projekata, koji se šalju ZNO-u. ZNO od Upravljačkog odbora prima Izvještaj evaluacije te rang-listu projekata i glasove o prihvaćanju predložene rang-liste. Članovi Upravljačkog odbora prisustvuju sastanku ZNO-a kako bi predstavili postupak evaluacije. ZNO ima mogućnost:
 - prihvatiti izvještaj evaluacije i preporučiti ugovornim tijelima da ugovore odabrane projekte.
 - Tražiti jedan krug ponovnog ispitivanja prijedloga projekta ako pod uvjetom da se jasno navede tehnički uzrok koji utječe na kvalitetu izvještaja evaluacije tj. ako je nejasno kako su projekti bili procjenjivani i rangirani.

¹² Provedbena uredba IPA-e za Komponentu II osigurava, između ostalog, određen stupanj decentralizacije u postupku evaluacije i odabira, i to u državama korisnicama gdje se upravljanje sredstvima IPA-e odvija u skladu s centraliziranim pristupom (npr. kad su evaluacijski odbor predložila nacionalna tijela koja su članovi ZNO-a, a ne Komisija tj. ugovorno tijelo).

- Osnovati novi upravljački odbor, ukoliko postoji opravdani razlog za sumnju u objektivnost ili stručnost upravljačkog odbora
 - Ni pod kojim uvjetima ZNO nema pravo promijeniti bodove ili preporuke Upravljačkog odbora i ne smije mijenjati obrasce za evaluaciju koje su evaluatori ispunili.
- U Hrvatskoj Delegacija Europske unije *ex ante* odobrava odluku ZNO-a o projektima predloženima za financiranje i Izvještaj evaluacije.
 - U Srbiji Delegacija Europske unije odobrava izvještaj evaluacije i listu odabranih projekata putem izdavanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava krajnjim korisnicima
 - ZTT svakog predlagatelja projekta pismeno obavještava o rezultatima postupka odabira.
 - ZTT šalje svu dokumentaciju potrebnu za ugovaranje oboma ugovornim tijelima unutar 2 tjedna od odluke ZNO-a.

4.3 Postupci za financiranje i kontrolu

4.3.1 Odluka o financiranju i ugovaranje

Odluke o financiranju donose odnosna ugovorna tijela (Agencija za regionalni razvoj (ARR) i Delegacija Europske unije u Srbiji) na temelju odluke Zajedničkog nadzornog odbora i, u slučaju Hrvatske, *ex ante* odobrenja Delegacije Europske unije. Pritom provjeravaju jesu li ispunjeni uvjeti financiranja Zajednice.

Ugovorna tijela i Operativne strukture mogu se osloniti na pomoć ZTT-a u komunikaciji s potencijalnim korisnicima bespovratnih sredstava tijekom procesa pregovora o proračunu.

4.3.1.1 Hrvatska

- Ugovaranje je odgovornost Operativne strukture, tj Agencije za regionalni razvoj (ARR) kao provedbene agencija za hrvatsku stranu projekata. Forma ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava načinjena je u skladu s Priručnikom (*eng Practical Guide*) pomoću standardne forme ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava i njegovih aneksa, usklađenog prema potrebi.

ARR izdaje ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava odabranim korisnicima obično unutar 3 mjeseca od odluke Zajedničkog nadzornog odbora. Ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava potvrđeni su – globalno ili individualno – od strane Delegacije Europske unije prije potpisa samih ugovora.

4.3.1.2 Srbija

- Ugovaranje je odgovornost Delegacije Europske unije
- Delegacija Europske unije izdaje ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava odabranim korisnicima, obično unutar 3 mjeseca od odluke Zajedničkog nadzornog odbora.

4.3.2 Nacionalno sufinanciranje

Doprinos Europske zajednice ne smije premašivati 85% prihvatljivih izdataka i ne smije biti manji od 20% prihvatljivih izdataka. Nacionalno sufinanciranje iznosi najmanje 15%, a najviše 80% ukupnih prihvatljivih izdataka za aktivnost. Doprinosi u naturi nisu prihvatljivi prema Uredbi IPA-e iako se mogu spomenuti u prijedlozima projekta kao neprihvatljiv način financiranja.

4.3.3 Upravljanje financiranjem, plaćanja i kontrola

Upravljanje financiranjem, plaćanja i financijsku kontrolu vrše odgovorne institucije na temelju Financijske uredbe (EZ, Euratom) 1605/2002 i Provedbene uredbe IPA-e. Postupci za financijsko upravljanje i kontrolu određeni su u okvirnim sporazumima između država korisnica i Europske komisije.

4.4 Provedba projekata

4.4.1 Projekti

Operacije odabrane za programe prekogranične suradnje uključuju krajnje korisnike iz najmanje dvije države sudionice koji surađuju na najmanje jedan od sljedećih načina za svaku operaciju: zajednički razvoj, zajednička provedba, zajednički odabir osoblja i zajedničko financiranje.

U pojedinačnim pozivima za prijavu projekata podrobnije se navode vrste suradnje prihvatljive za financiranje.

4.4.2 Partneri na projektima i njihove uloge u provedbi zajedničkih projekata

- 1) Ako nekoliko partnera iz iste države sudjeluje u projektu, moraju među sobom odrediti Nacionalnog vodećeg korisnika¹³ (eng. *National Lead Beneficiary*) prije podnošenja prijedloga projekta (čl. 96(3) IPA Provedbene Uredbe)¹⁴. Nacionalni vodeći korisnik:
 - odgovoran je za provedbu dijela projekta na svojoj strani granice;
 - prima bespovratna sredstva od ugovornog tijela i odgovoran je za prijenos sredstava partnerima na njegovoj strani granice;
 - mora se pobrinuti da se potrošnja odvija u svrhu provedbe operacije;
 - blisko surađuje s funkcionalnim glavnim partnerom (vidjeti dolje) i osigurava mu sve relevantne podatke o provedbi projekta.

- 2) U slučaju integriranih (zajedničkih) projekata, jedan od dva Nacionalna vodeća korisnika ispunjava ulogu Funkcionalnog vodećeg korisnika Funkcionalni vodeći korisnik je između ostalog:
 - odgovoran za cjelokupnu koordinaciju projektnih aktivnosti s obje strane granice;
 - odgovoran za organizaciju zajedničkih sjednica partnera na projektu, sastanaka i korespondencije;
 - odgovoran za izvještavanje ZTT-a o cjelokupnom napretku projekta.

Uloga funkcionalnog vodećeg korisnika detaljno se opisuje u ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava između provedbene agencije/ugovornog tijela i funkcionalnog vodećeg korisnika.

Ugovorne i financijske odgovornosti svakog Nacionalnog vodećeg korisnika prema odnosnim ugovornim tijelima ostaju iste i ne prenose se sa Nacionalnog vodećeg korisnika na Funkcionalnog vodećeg korisnika. Nacionalni vodeći korisnici imaju ugovorne odgovornosti i prema drugim partnerima i suradnicima na svojoj strani granice kako je ugovoreno.

4.5 Praćenje i evaluacija

4.5.1 Praćenje na razini projekta

4.5.1.1. Ugovorne obveze

¹³ Napomena: Nacionalni vodeći korisnik isto je kao i PRAG Aplikant 1 i/ili Aplikant 2

¹⁴ Ako je samo jedan krajnji korisnik po državi, on je ujedno i Nacionalni vodeći korisnik

Nacionalni vodeći korisnici šalju narativna i financijska privremena (*eng. Interim*) i konačna izvješća (*eng. Final reports*) svojim odnosnim ugovornim tijelima u skladu sa standardnim uvjetima svojih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava.

4.5.1.2. Izvještavanje na razini prekograničnog projekta

Funkcionalni vodeći korisnik projekta predaje izvještaje o napretku projekta ZTT-u, dajući pregled projektnih aktivnosti i postignuća s obje strane granice i njihove koordinacije prema pokazateljima određenima u odnosnim prijedlozima projekata.

4.5.2 Praćenje Programa

Temeljem prikupljenih izvještaja o napretku projekta, ZTT sastavlja zajedničko izvješće o provedbi i podnosi ga na pregled Zajedničkom nadzornom odboru.

Operativne strukture država korisnica šalju Komisiji i odnosnim Nacionalnim koordinatorima programa IPA i NDO-u (u slučaju decentraliziranog sustava upravljanja) godišnje izvješće i konačno izvješće o provedbi Programa prekogranične suradnje nakon što ih pregleda Zajednički nadzorni odbor.

Godišnje izvješće podnosi se do 30. lipnja svake godine, a prvi put u drugoj godini nakon usvajanja Programa prekogranične suradnje.

Konačno izvješće podnosi se najkasnije 6 mjeseci nakon završetka Programa prekogranične suradnje.

Sadržaj izvješća mora biti u skladu sa zahtjevima članka 144. Provedbene uredbe IPA-e.

4.5.3 Evaluacija Programa

Evaluaciju programa organiziraju Operativne strukture i/ili Komisija sukladno odredbama Provedbene uredbe IPA-e (posebice članak 141). *Ex ante* evaluacija nije izvršena u skladu s odredbama članka 141. s obzirom na načelo proporcionalnosti.

4.6 Informiranje i promidžba

Države korisnice i Nacionalni koordinatori programa IPA pružaju informacije o programima i projektima te ih reklamiraju uz pomoć ZTT-a, prema potrebi.

U Hrvatskoj je Operativna struktura odgovorna za organizaciju objavljivanja popisa krajnjih korisnika, naziva operacija i iznosa bespovratnih sredstava Zajednice dodijeljenih operacijama. Ona osigurava da krajnji korisnik bude obaviješten o tome da prihvaćanjem bespovratnih sredstava također prihvaća svoje uključivanje na objavljeni popis korisnika. Svi osobni podaci uključeni u ovaj popis obrađuju se u skladu sa zahtjevima Uredbe (EZ) br. 45/2001 Europskog parlamenta i Vijeća¹⁵.

U skladu s člankom 90. Uredbe (EZ, Euratom) br. 1605/2002, Komisija objavljuje relevantne informacije o ugovorima. Komisija objavljuje rezultate postupka javnog nadmetanja u Službenom listu Europske zajednice, na web stranici EuropeAid i u bilo kojim drugim prikladnim medijima, u skladu s primjenjivim ugovornim postupcima za vanjske aktivnosti Zajednice.

Mjere informiranja i promidžbe predstavljene su u obliku komunikacijskog plana čime provedba postaje odgovornost odnosne Operativne strukture. Takav detaljan plan informiranja i promidžbe ZTT u strukturiranom obliku predstavlja ZPO-u jasno navodeći ciljeve i ciljne skupine, sadržaj i strategiju mjera te indikativni proračun financiran proračunom tehničke pomoći Programa prekogranične suradnje.

¹⁵ SL L 8, 12.1.2001, str. 1.

Pojedinačne mjere informiranja i promidžbe usredotočuju se uglavnom na:

- osiguravanje veće raširenosti Prekograničnog programa (prevedenog na lokalni jezik) među interesnim skupinama i potencijalnim korisnicima;
- nabavu promidžbenih materijala, organizaciju seminara i konferencija, medijsko izvještavanje i održavanje internetske stranice Programa radi podizanja svijesti, pobuđivanja interesa i poticanja sudjelovanja;
- osiguravanje najbolje moguće promidžbe poziva za prijavu projekata;
- objavljivanje popisa krajnjih korisnika.

DODACI

Dodatak 1: Popis osoba uključenih u razvoj Programa

Članovi Zajedničkog programskog odbora

Republika Hrvatska:

- Davor Čilić, Središnji državni ured za razvojnu strategiju i koordinaciju fondova EU (zamjena: Jasminka Bratulić)
- Franka Vojnović, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka (zamjena: Ms. Emina Štefičić)
- Jovan Ajduković, Vukovarsko-srijemska županija (zamjena: Zoran Vidović)
- Stjepan Ribić, Osječko-baranjska županija (zamjena: Ivana Jurić)

Republika Srbija:

- Gordana Lazarević, Ministarstvo finansija (zamjena: Sanda Šimić)
- Aleksandar Popović, Stalna konferencija gradova i opština
- Igor Bajić, Vijeće Vojvodine

Članovi Zajedničkog tima za izradu nacrtu

Republika Hrvatska:

- Emina Štefičić, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka – Voditeljica Tima za izradu nacrtu
- Jelena Mušterić, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka
- Gabrijela Žalac, Vukovarsko-srijemska županija
- Ivana Jurić, Osječko-baranjska županija
- George Chabrzyk – Tehnička pomoć

Republika Srbija:

- Mirjana Nožić, Ministarstvo finansija – Voditeljica Tima za izradu nacrtu
- Ljiljana Veljković, Uprava za zaštitu životne sredine
- Djura Krompić, Ministarstvo ekonomije
- Marija Šošić, Stalna konferencija gradova i opština
- Andrija Aleksić, Vijeće Vojvodine
- Thomas Pornschlegel - Tehnička pomoć

Savjetovanje s hrvatskim dionicima u Zagrebu, 16. ožujka 2007.

Sudionici:

- Ivan Plazonić, Grad Ilok
- Dragan Njegić, Grad Vukovar
- Josip Kel, Vukovarsko-srijemska županija
- Zoran Vidović, Vukovarsko-srijemska županija
- Ivan Rimac, Vukovarsko-srijemska županija
- Mirta Štrk, Lokalna Agencija za gospodarski razvoj - Vukovarsko-srijemska županija
- Ivana Jurić, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje
- Damir Lajoš, Osječko-baranjska županija - Agencija za razvoj
- Sandra Filipović, Osječko-baranjska županija - Agencija za razvoj
- Igor Medić, Poduzetnički inkubator BIOS Osijek
- Marijan Štefanac, Brodsko-posavska županija
- Željko Čerti, Požeško-slavonska županija

- Silvija Modrušan, Ministarstvo kulture
- Sandra Belko, Ministarstvo kulture
- Biserka Puc, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
- Anita Kolonić, Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva
- Snježana Pavlovski, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva
- Željko Ostojić, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva
- Alenko Vrđuka, Ministarstvo unutarnjih poslova
- Nino Buić, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa - VET Agencija
- Sanja Mesarov, Hrvatski zavod za zapošljavanje
- Emina Štefičić, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka
- Ines Franov-Beoković, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka
- Marija Rajaković, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka
- Jelena Mušterić, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka
- Andrea Horvat-Kramarić, Delegacija Europske komisije
- George Chabryk, Tehnička pomoć

Savjetovanje sa srbijanskim dionicima u Novom Sadu, 19. ožujka 2007.

Sudionici:

- Milica Vračarić, Alma Mons – Regionalna Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća
- Danilo Tomić, Regionalna privredna komora - Novi Sad
- Josip Piliš, „Petar Drapšin“ (metaloprerađivačko poduzeće)
- Radomir Dronjak, poduzeće „Spree Telekom YU“
- Ivanka Čubilo, Grad Novi Sad
- Nebojša Drakulić, Novosadski sajam
- Radovan Vujaklija, Humanitarni centar za integraciju i toleranciju
- Hedvig Morvai, Građanski pakt za jugoistočnu Evropu
- Aleksandar Popov, Centar za regionalizam
- Zoran Borčić, „Lito Studio“ (grafičko poduzeće)
- Ljubica Simić, Centar za ljudska prava
- Slavica Djurdjević, „Osvit“
- Svetomir Vešić, Općina Šabac
- Mirjana Tadić, Općina Šabac
- Rade Mujovic, Međunarodna pomoć i razvoj (IRD), ured Šabac
- Slaviša Savić, Udruženje paraplegičara Mačvanskog okruga
- Slobodan Peladić, Nezavisna umjetnička asocijacija „Kolektiv“
- Trifun Drobnjak, Šabački ekološki pokret
- Svetlana Popović, „Eksino“
- Jovica Ninković, „Eksino“
- Dragica Bozinović, „Novitas“
- Vojislav Bozinović, „Novitas“
- Jovan Sijakov, Grad Bačka Palanka

Zajednička partnerska radionica u Novom Sadu, 04. svibnja 2007.

Sudionici:

- Petar Bor, Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara
- Stjepan Klučik, Grad Ilok
- Jugoslav Holik, Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Vukovar
- Lidija Mamić, Lokalna Agencija za gospodarski razvoj – Vukovarsko-srijemska županija

- Jasna Babić, Turistička zajednica grada Iloka
- Tomislav Panenić, Ured Općina Srijemskog trokuta (TNTL) – Vukovarsko-srijemska županija
- Zoran Vidović, Vukovarsko-srijemska županija
- Gordana Stojanović, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje
- Ivana Jurić, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje
- Jovan Jelić, Općina Erdut
- Stojan Petrović, Općina Kneževi Vinogradi
- Sandra Filipović, Osječko-baranjska županija - Agencija za razvoj
- Damir Lajoš, Osječko-baranjska županija - Agencija za razvoj
- Jasna Gorupić, Osječko-baranjska županija– Ured za prostorno uređenje
- Julia Škaro, Sveučilište u Osijeku – Ekonomski fakultet
- Emina Štefičić, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka
- Jelena Mušterić, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka
- Dragica Koldžin, Pokrajinsko tajništvo za znanost i tehnološki razvoj
- Elvira Kovač, Pokrajinsko tajništvo za zdravstvo i socijalnu politiku
- Boban Oreļ, Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo
- Vladimir Sindjić, Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo
- Milan Čeran, Pokrajinsko tajništvo za gospodarstvo
- Tanja Banjanin, Pokrajinsko tajništvo za sport i omladinu
- Biljana Panjković, Zavod za zaštitu prirode – Srbija
- Duška Dimović, Zavod za zaštitu prirode – Srbija
- Marija Topić, Stalna konferencija gradova i opština
- Ljiljana Milošević, Privredna komora – Vojvodina
- Milica Vračarić, „Alma Mons” Regionalna Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća
- Mirjana Solarević, „Alma Mons” Regionalna Agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća
- Igor Bajić, Izvršno vijeće Autonomne pokrajine Vojvodine
- Andrija Aleksić, Izvršno vijeće Autonomne pokrajine Vojvodine
- Sanda Šimić, Ministarstvo financija
- Mirjana Nožić, Ministarstvo financija
- George Chabrzyk, Tehnička pomoć

Dodatak 2: Stanovništvo i gustoća naseljenosti

Promjena u broju stanovnika i gustoći naseljenosti (br. stanovnika po km²)

HRVATSKA	1991.	2001.	Promjena broja stanovnika	Gustoća naseljenosti (2001)
Osječko-baranjska županija	367.193	336.421	-8,4%	80,0
Vukovarsko-srijemska županija	231.241	208.766	-9,7%	85,1
Ukupno	598.434	545.187	-8,9%	82,5
Hrvatska	4,784.265	4,492.049	-6,1%	79,4
SRBIJA				
Sjeverna Bačka	202.493	200.140	-1,16%	112,2
Zapadna Bačka	210.679	214.011	+1,02%	88,5
Južna Bačka	543.878	593.666	+1,09%	147,9
Srijem	303.216	335.901	+1,10%	96,4
Ukupno	1,260.266	1,343.718	+0,94%	114,8
Srbija	7,576.837	7,498.001	-1,04%	84,9

Izvor: Popis stanovništva iz 2001., Državni zavod za statistiku – Hrvatska
 Srbija: Statistički godišnjak za općine iz 2005.

Dodatak 3: Demografska promjena i dobna struktura

Prirodno kretanje stanovništva i raspodjela stanovnika prema dobi u programskom području

HRVATSKA	Živorodeni	Smrtnost	Prirodni prirast	Dob 0-14	Dob 15-64	Dob >65	Indeks starenja
Osječko-baranjska županija	3.108	3.713	-605	59.738 (17,8%)	226.032 (67,4%)	49.564 (14,8%)	0,83
Vukovarsko-srijemska županija	2.084	2.136	-52	40.125 (19,3%)	137.910 (66,4%)	29.611 (14,2%)	0,74
Ukupno	5.192	5.849	-657	99.863 (18,4%)	363.942 (67,0%)	694.261 (15,5%)	0,79
HRVATSKA				17,1%	67,4%	15,5%	0,91
SRBIJA	Živorodeni	Smrtnost	Prirodni prirast	Dob 0-14	Dob 15-64	Dob >65	Indeks starenja
Sjeverna Bačka	1.961 9,9	3.150 15,9	-6	31.148 (15,6%)	136.562 (68%)	31.751 (15,9%)	1,02
Zapadna Bačka	1.875 9	3.298 15,8	-6,8	32.381 (15,9%)	144.729 (71%)	26.046 (12,8%)	0,8
Južna Bačka	6.602 11,1	8.107 13,6	-2,5	95.955 (16,2%)	410.641 (69,45%)	85.205 (14,4%)	0,89
Srijem	3.021 8,9	4.467 13,2	-4,3	53.963 (16,16%)	228.584 (68,5%)	51.270 (15,4%)	0,95
Ukupno SRBIJA	13.459 78.186	19.022 104.320	-4,7	213.447 780.923	920.516 5.032.805	194.272 1.240.586	0,91 1,58
EU-15				16,8%	66,9%	16,3%	0,97
EU-27				17,1%	67,3%	15,6%	0,91

Izvor: Popis stanovništva iz 2001., Državni zavod za statistiku – Hrvatska
Srbija: Statistički godišnjak za općine iz 2005.

Dodatak 4: Nacionalnost stanovnika

HRVATSKA	Hrvati	Srbi	Ostali
Osječko-baranjska županija	277.245 (83,9%)	28.866 (8,7%)	1% Mađari
Vukovarsko-srijemska županija	160.277 (78,3%)	31.644 (15,5%)	0,9% Rusini
Ukupno	437.522 (81,7%)	60.510 (11,3%)	
HRVATSKA	89,6%	4,5%	
SRBIJA	Srbi	Hrvati	Ostali
Sjeverna Bačka	49.637 (24,8%)	17.227 (8,6%)	43,6% Mađari
Zapadna Bačka	134.644 (62,9%)	12.960 (6,1%)	10,2% Mađari
Južna Bačka	409.988 (69,1%)	12.040 (2,0%)	9,3% Mađari
Srijem	283.861 (84,5%)	10.516 (3,1%)	2,7% Slovaci
Ukupno	878.130 (65,4%)	52.743 (3,9%)	
SRBIJA	6,212.838 (82,9%)	70.602 (0,9%)	

Izvor: Popis stanovništva iz 2001., Državni zavod za statistiku – Hrvatska
 Srbija: Statistički godišnjak za općine iz 2005.

Dodatak 5: Cestovna infrastruktura

Cestovna mreža u Programskom Području

HRVATSKA	Duljina (km)	Državne ceste	Župan. ceste	Lokalne ceste	Gustoća cestovne mreže (m/km ²)	km ceste/ 10,000 stanovnika
Osječko-baranjska županija	1.614	470	624	520	389	48,0
Vukovarsko-srijemska županija	1.011	305	466	240	413	48,4
HRVATSKA	28.344	7.425	10.544	10.375	501	63,1
SRBIJA						
Sjeverna Bačka	688	188	97	403	386	34,4
Zapadna Bačka	576	154	167	255	238	26,9
Južna Bačka	1.220	327	519	374	304	20,6

Srijem	1.200	269	371	560	344	35,7
SRBIJA	38.133	4.696	10.367	23.073	3.258	50,9

Izvor: Popis stanovništva iz 2001., Državni zavod za statistiku – Hrvatska
 Srbija: Statistički godišnjak za općine iz 2005.

Dodatak 6: Granični prijelazi

Granični prijelazi za međunarodni promet

Granični prijelazi Hrvatska strana (županija)/Srbijanska strana (okrug)	Vrste graničnih prijelaza
Batina (Osječko-baranjska županija) / Bezdan (440.585 putnika) ^a	Međunarodni granični cestovni prijelaz I. kategorije
Erdut (Osječko-baranjska županija) / Bogojevo (505.668 putnika)	Međunarodni granični cestovni prijelaz I. kategorije; stalni međunarodni granični željeznički prijelaz I. kategorije
Vukovar (Vukovarsko-srijemska županija) / Bačka Palanka (683.237 putnika)	Međunarodni granični riječni prijelaz I. kategorije
Ilok (Vukovarsko-srijemska županija) / Neštin (48.070 putnika)	Međunarodni granični cestovni prijelaz I. kategorije
Principovac (Vukovarsko-srijemska županija) (171.161 putnika)	Međunarodni granični cestovni prijelaz I. kategorije
Bapska (Vukovarsko-srijemska županija) (60.33 putnika)	Granični prijelaz za prekogranični promet
Tovarnik (Vukovarsko-srijemska županija) / Šid (615.000 putnika)	Međunarodni granični cestovni prijelaz I. kategorije; stalni međunarodni granični željeznički prijelaz I. kategorije
Bajakovo (Vukovarsko-srijemska županija) / Batrovci (5,580.966 putnika)	Međunarodni granični cestovni prijelaz I. kategorije

^aPodaci za granični prijelaz su za godinu 2006.

Izvor: MF, Carinska uprava

Ministarstvo unutarnjih poslova, granična policija

Dodatak 7: Ekonomski pokazatelji

Bruto domaći proizvod / Bruto nacionalni prihod u programskom području

HRVATSKA	BDP po glavi st. (EUR) u PPP*	BDP indeks država=100	BDP indeks EU(27)=100
Osječko-baranjska županija	7.402	76,4	34,4
Vukovarsko-srijemska županija	5.742	59,3	26,7
HRVATSKA	9.684	-	
SRBIJA	BNP po glavi stanovnika		
Sjeverno-bački okrug	1.610	108,3	7,48
Zapadno-bački okrug	1.797,28	120,9	8,3
Južno-bački okrug	1.869,8	125,8	8,7
Srijemski okrug	1.051,7	70,7	4,9
Srbija	1.486	-	
EU 27	21.503		

* PPP - Paritet kupovne moći

Izvor: FINA 2004. - Hrvatska i Statistički ljetopis za 2005.

Srbija: Statistički godišnjak za općine iz 2005.

Dodatak 8: Gospodarski sektori

Udio županija u bruto dodanoj vrijednosti (BDV) u određenim sektorima u ukupnom BDV-u Republike Hrvatske za 2001, u %

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
Osječko-baranjska županija	13,2	5,7	4	4,5	3,2	5,9	5,1	2,5	5	4,9	4,4	5,4	7,4	6,9	5,1	4,5
Vukovarsko-srijemska županija	8,9	0,1	0,8	1,1	1,7	4,3	2,5	1	2	1,3	1,1	2,9	3,6	3	1,7	4,2

Izvor: Državni zavod za statistiku - Hrvatska

A - Poljoprivreda, lov i šumarstvo; **B** - Ribolov; **C** - Rudarstvo i vađenje ruda; **D** - Proizvodnja; **E** - Opskrba električnom energijom, plinom i vodom; **F** - Graditeljstvo; **G** - Veleprodaja i maloprodaja; **H** - Popravak motornih vozila, motocikala i robe za domaćinstvo; **I** - Hoteli i restorani; **J** - prijevozni, skladištenje i komunikacija; **K** - Financijsko posredovanje; **L** - Nekretnine, iznajmljivanje, poslovne aktivnosti; **M** - Državna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje; **N** - Obrazovanje; **O** - Zdravstvo i socijalni rad; **P** - Ostale socijalne, društvene i osobne uslužne djelatnosti; **P** - Privatna kućanstva sa zaposlenicima.

Dodatak 9: Zapošljavanje po gospodarskim sektorima

Osobe zaposlene u poslovnim subjektima prema NKD-u

	Osječko-baranjska županija	Vukovarsko-srijemska županija	Hrvatsko programsko područje	Srbijansko programsko područje
Ukupno	71.612	29.599	101.211	
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	4.440	3.446	7.886	8.000
Ribarstvo	94	-		
Rudarstvo i vađenje ruda	247	78		
Proizvodnja	15.816	4571	20.387	48.645
Opskrba strujom, plinom i vodom	2.020	937		
Graditeljstvo	5.363	2183	7.546	7.643
Maloprodaja i veleprodaja	11.942	4.175	16.117	32.862
Hoteli i restorani	1.272	284		
Prijevoz, skladištenje i veze	4.322	2.151		
Financijsko poslovanje	1.728	426		
Nekretnine iznajmljivanje i posl. aktivnosti	3.375	593		
Obrazovanje	6.614	3.305	9.919	9.000
Zdravstvo i socijalna skrb	5.213	2.436		
Ostale socijalne i privatne usluge	2.312	715		

Izvor: Statistički ljetopis za 2006. – Hrvatska

Izvor: Statistički godišnjak za 2005. – Srbija

Dodatak 10: Mala i srednja poduzeća

Broj malih i srednjih poduzeća i zapošljavanje u malim i srednjim poduzećima u programskom području

HRVATSKA	Broj malih i srednjih poduzeća	Udio poduzeća	Broj zaposlenih
Osječko-baranjska županija	3.192	4,6%	45.936
Vukovarsko-srijemska županija	1.095	1,6%	16.227
Hrvatska	68.981		820.219
SRBIJA			
Sjeverna Bačka	2.828	3,78%	20.321
Zapadna Bačka	1.557	2,08%	16.401
Južna Bačka	8.357	11,18%	56.619
Srijem	2.239	3,00%	18.305
Srbija	74.736	xx	554.798

Izvor: FINA za 2004. - Hrvatska

Izvor: Srbijanska Agencija za bazu podataka malih i srednjih poduzeća za 2005.

Dodatak 11: Posjetitelji i turisti

Broj noćenja posjetitelja i turista

HRVATSKA (2005)	Posjetitelji	Noćenja	Noćenja po stanovniku
Osječko-baranjska županija	62.651	143.774	0,43
Vukovarsko-srijemska županija	31.314	55.536	0,27
UKUPNO HRVATSKA	9,995.070	51,420.948	11,45
SRBIJA			
Sjeverna Bačka	35.110	79.362	0,40
Zapadna Bačka	21.318	80.163	0,37
Južna Bačka	79.061	152.169	0,25
Srijem	31.230	92.867	0,28
UKUPNO SRBIJA	1,971.683	6,642.623	0,89

Izvor: Statistički Ljetopis za 2006. – Hrvatska

Izvor: Statistički godišnjak za općine za 2005. - Srbija

Dodatak 12: Obrazovanje

Razina obrazovanja u programskom području

HRVATSKA	Osnovno ili manje	Srednje	Akademsko, Mr. Sc, Dr. Sc.
Osječko-baranjska županija	125.728 (37,4%)	119.444 (35,5%)	24.916 (7,4%)
Vukovarsko-srijemska županija	84.200 (40,3%)	68.380 (32,8%)	10.945 (5,2%)
Ukupno	209.928 (38,5%)	187.824 (34,5%)	35.861 (6,6%)
Hrvatska	1,486.879 (33,1%)	1,733.198 (38,6%)	438.034 (9,8%)
SRBIJA	Osnovno ili manje	Srednje	Akademsko, Mr. Sc, Dr. Sc.
Sjeverna Bačka	76.203 (38,1%)	72.814(36,4%)	15.343 (7,7%)
Zapadna Bačka	76.039 (35,5%)	81.358(38%)	13.872 (6,5%)
Južna Bačka	175.418(29,5%)	233.405(39,3%)	64.660 (10,9%)
Srijem	118.229(35,2%)	123.103(36,6%)	20.675 (6,2%)
Ukupno	445.889(33,2%)	510.680(38%)	114.550 (8,5%)
Srbija	2,532.436(33,8%)	2,596.348(34,6%)	697.000 (9,3%)

Izvor: Statistički Ljetopis za 2006. – Hrvatska;.
Srbija Statistički godišnjak za općine za 2005

Dodatak 13: Zaposleno i nezaposleno stanovništvo

Zaposlenost i nezaposlenost u programskom području

HRVATSKA	Prosječan broj zaposlenih	Ukupan broj zaposlenih	Stopa nezaposlenosti	Stopa zaposlenosti
Osječko-baranjska župan.	32.045	104.574	23,5%	49,6%
Vukovarsko-srijemska župan.	19.612	51.491	27,6%	40,5%
Ukupno	51.657	156.065	25,6%	45,1%
Hrvatska			17,9%	53,1%
SRBIJA				
Sjeverna Bačka	29.612	57.226	21,8%	42,2%
Zapadna Bačka	32.483	50.013	23%	35,4%
Južna Bačka	79.917	200.708	19,4%	48,6%
Srijem	53.172	70.278	23,3%	30,8%
Ukupno	195.184	378.225	21,9%	39,3%

Srbija	969.888	2,050.854	19,4%	40,9%

Izvor: Statistički Ljetopis za 2006. – Hrvatska;.
Srbija Statistički godišnjak za općine za 2005

Dodatak 14: Zaštićena područja

Zaštićena područja prirode u programskom području

HRVATSKA	SRBIJA
▪ Park prirode Kopački rit (lokalitet Ramsar) ▪ Zoološki rezervat Kopački rit ▪ Rezervat Podpanj (ornitološki) ▪ Erdut (značajan krajobraz) ▪ Lože (šumski rezervat) ▪ Radiševo (šumski rezervat) ▪ Vukovarske dunavske ade (šumski rezervat) ▪ Spačva (krajobraz) ▪ Virovi (krajobraz) ▪ Rijeka Vuka (krajobraz) ▪ 6 prirodnih spomenika ▪ 16 spomenika parkovne arhitekture	Nacionalni park: • planina Fruška Gora Nacionalni park: • Paličko jezero i okolica • Jezero Tikvara • Begečka jama Zaštićeni krajolik: • Subotička pješčara, • Park i park-šuma na Zobnatica poljoprivrednom dobru • Šumski kompleks poljoprivrednog i turističkog dobra Panonija Prirodni rezervat: • Šuma Stara Vratična • Šuma Varoš • Šuma Majzecova Bašta, Šuma Radjenovci • Šuma Raškovica • Šuma Vinična • Gornje Podunavlje • Karadjordjevo • Selevenjske pustare • Ritska šuma na otočiću Mačkov Sprud • Koviljsko-Petrovaradinski Rit • Obedska bara • Šuma Stara Vratična • Rijeka Zasavica • Ludaško jezero • Ključ jezero • Šaranka jezero • Gornje njive jezero Područje u postupku dobivanja statusa zaštićenog područja: • Brdo Titelski breg • Šuma Skakavac

Izvor: Ministarstvo kulture, prema Zakonu o zaštiti prirode – Hrvatska

Izvor: Turistička organizacija Srbije

Dodatak 15: Radni raspored i okvirni iznosi poziva za prijavu projekata u sklopu financiranja iz 2007. i 2008. godine

Radni raspored i okvirni iznos poziva na dostavu prijedloga projekata za Prioritet 1: Održivi društveno-gospodarski razvoj

Za proračun 2007.-2008. godine, objavljen jedan poziv za prijavu projekata. Sve tri mjere bile su uključene u prvi poziv, uključujući obje vrste nepovratnih sredstava: i „velika“ (u vrijednosti od 50-200.000 EUR) i „mala“ (u vrijednosti od 30-50.000 EUR) bespovratnih sredstava.

Država	Poziv na dostavu prijedloga projekata (prioritet 1)	Datum objave	Potpisivanje ugovora	Završetak projekta	Okvirni iznos IPA	Nacionalni okvirni iznos	Okvirni iznos UKUPNO
Hrvatska	Poziv 1: (sve tri mjere; vrijednost bespovratnih sredstava 50-200.000 EUR i malih bespovratnih sredstava 30-50.000 EUR)	17 srpanj 2009	lipanj/srpanj 2010	lipanj/srpanj 2010	1,440,000	254,118	1,694,118
Srbija					1,800,000	317,648	2,117,648
	UKUPNO				3,240,000	571,766	3,811,766

Radni raspored i okvirni iznos poziva za prijavu projekata za Prioritet 2: Tehnička pomoć

Bilo je predviđeno da će se Prioritet 2, Tehnička pomoć, provesti kroz zasebne ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava koji će se izravno dodijeliti Operativnim strukturama.

Država	Zahtjev za dodjelu bespovratnih sredstava	Potpisivanje ugovora	Sklapanje podugovora	Završetak projekta	Okvirni iznos IPA	Nacionalni okvirni iznos	Okvirni iznos UKUPNO
Hrvatska	Travanj 2009	Lipanj 2009.	Lipanj 2009.	Siječanj 2010.	80,000	35,000	115,000
Srbija	Lipanj 2009.	Kolovoz 2009.	Listopad/studenj 2009.	Ožujak 2010.	100,000	17,647	117,647
UKUPNO					180,000	52,647	232,647